

HUGO SINZHEIMER INSTITUUT
FACULTEIT DER
RECHTSGELEERDHEID
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Financiële schade door OPS?

(Onderzoek naar de financiële situatie van slachtoffers van OPS)

Hugo Sinzheimer Instituut
Drs. W. Eshuis
(Mei 2010)

Introductie	3
Samenvatting	4
1. Opzet onderzoek en respons	7
2. Wat is OPS?	8
3. Huidige werk en inkomenssituatie	9
3.1. totaal overzicht	
3.2. situatie arbeidsongeschikten	
3.3. situatie werkenden	
3.4. situatie werklozen	
3.5. situatie AOW'ers	
4. Schadeverhaal bij OPS	19
5. Financiële schade door OPS?	25
6. Slotbeschouwing	29
<u>Bijlagen</u>	35
Bijlage 1: indeling respondenten naar beroepen en sectoren	
Bijlage 2: naast OPS andere beroepsziekte?	
Bijlage 3: vragenlijst	
Bijlage 4: juridische bijstand	
Bijlage 5: beschrijving van de uitkeringssituatie van respondenten met OPS <u>diagnose</u> die niet voldoen aan de ILO norm.	

Introductie

De Vereniging OPS ziet het als een van haar taken de leden bij te staan in het opvangen van de financiële gevolgen van de beroepsziekte OPS. Daartoe ondersteunt ze hen onder andere bij het indienen van aanvragen voor sociale zekerheidsuitkeringen. Daarnaast heeft de vereniging in het recente verleden verschillende keren een pleidooi gehouden voor het ontwikkelen van duurzame oplossingen voor de compensatie van de financiële schade van OPS slachtoffers. De vereniging heeft onder andere voorstellen gedaan voor het instellen van een wettelijk verplichte collectieve voorziening voor schadevergoeding van OPS slachtoffers, zoals een OPS instituut, analoog aan het Instituut voor Asbestslachtoffers van een wettelijk verplicht OPS fonds of een wettelijk verplichte directe verzekering, ook wel Extra Garantie Regeling Beroepsziekten (EGB) genoemd. Deze initiatieven konden destijds weliswaar rekenen op morele steun van verschillende Tweede Kamer fracties en verschillende maatschappelijke groeperingen, maar dat heeft niet geleid tot een concrete voorziening. In 2005 toonde de heer van Hoof, toenmalig staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, zich tegenstander van een dergelijk instituut.¹ Ook het Verbond van Verzekeraars toonde zich tegenstander van een dergelijke voorziening.² Door het ontbreken van een dergelijke duurzame oplossing adviseert de vereniging haar leden een schadeclaim op basis van artikel 7:658 BW in te dienen. Voor de (nabije) toekomst staat de vereniging voor de vraag wat te doen: haar leden blijven(d) adviseren een schadeclaim in te dienen of wederom een pleidooi houden voor een collectieve voorziening. Ten behoeve van een antwoord op deze vragen heeft de Vereniging OPS behoefte aan informatie over de financiële situatie van haar leden. Eind 2008 gaf de Vereniging OPS daarom opdracht aan het Hugo Sinzheimer Instituut (HSI) voor een onderzoek naar de financiële situatie van haar leden. De vereniging wil met name een antwoord op de volgende vragen:

1. In welke werk- en inkomenssituatie verkeren de OPS'ers, met andere woorden hoeveel van hen zijn werkzaam en hoeveel van hen zijn aangewezen op een sociale zekerheidsuitkering, en hoeveel bedragen de inkomsten uit arbeid en sociale zekerheid?
2. Hoeveel werknemers zijn ertoe overgegaan hun werkgever aansprakelijk te stellen voor eventuele financiële schade. Hoeveel betrokkenen zijn daarin succesvol; wat zijn de kosten en opbrengsten?
3. Hoeveel bedraagt de financiële schade van de slachtoffers van OPS?
4. Welke adviezen kunnen op basis van het onderzoek worden gegeven over het toekomstig beleid van de Vereniging OPS inzake collectieve of individuele vergoeding van schade?

Dit rapport biedt een antwoord op deze vier hoofdvragen. Vraag 1 wordt beantwoord in hoofdstuk 3. De tweede onderzoeksvraag komt aan de orde in het vierde hoofdstuk, terwijl in hoofdstuk 5 een overzicht wordt gegeven van de financiële schade van betrokkenen. In de slotbeschouwing wordt ingegaan op de vierde onderzoeksvraag.^{3 4}

¹ “ In een antwoord op kamervragen vermeldt de staatssecretaris dat het karakter van de gevolgen van OPS totaal anders is als van asbest, zodat hij niet de noodzaak ziet om ook voor OPS slachtoffers een instituut in het leven te roepen als voor asbestslachtoffers. De juridische trajecten zijn voor asbestslachtoffers veel schrijnender omdat zij sneller overlijden en blootstelling veel langer geleden heeft plaatsgevonden. Bovendien heeft de overheid in het geval van asbestslachtoffers vrij laat ingegrepen, in vergelijking tot OPS slachtoffers. Het aantal OPS slachtoffers is inmiddels gedaald en staat gelukkig niet in verhouding tot het aantal asbestslachtoffers.” Bron: 1-4-2005, 25883, nr.42 Kamerstuk 2004-2005.

² Het Verbond had destijds twee argumenten tegen een dergelijk instituut: “ in tegenstelling tot mesothelioom kan bij OPS de ernst van de gezondheidsklachten sterk uiteenlopen, evenals de toekomstverwachting van de patiënt. Daardoor is het bij OPS lastig om tot een genormeerde schaderegeling te komen. Bovendien is niet in alle gevallen werkgeversaansprakelijkheid aan de orde; patiënten kunnen de ziekte als eigen baas hebben opgelopen, maar ook buiten de arbeidsrelatie.” Zie: <http://www.nieuwsbank.nl/inp/2004/01/07/Z013.htm>.

³ Met dank aan Mr. Irma Slootweg voor de verwerking van de vragenlijstgegevens.

⁴ Dit onderzoek is een van de deelonderzoeken die door de auteur worden uitgevoerd in het kader van het promotieonderzoek “ Preventie en compensatie van arbeidsongevallen en beroepsziekten”. Reeds eerder is verschenen (in coproductie) het onderzoek “ Leerzame schadeclaims”. Het promotieonderzoek zal medio 2011 worden afgesloten met een dissertatie. Zie voor nadere informatie over de inhoud van dit promotieonderzoek: <http://home.medewerker.uva.nl/w.a.eshuis/>.

Samenvatting: De financiële situatie van (ex)werknemers met een OPS diagnose

Respons: 234 leden van de Vereniging OPS hebben deelgenomen aan het vragenlijst-onderzoek, waarvan 197 met een OPS diagnose en 37 met vermoedelijk OPS (dat wil zeggen ex-werknemers bij wie (nog) geen OPS is vastgesteld, onder andere omdat men in afwachting is van een nader onderzoek).⁵ De 197 respondenten met de diagnose OPS bestaan uit twee groepen, namelijk respondenten met een diagnose van het 'Solvent Team' (175) en respondenten die een OPS- diagnose hebben van een andere medisch specialist (22).

Schatting totaal aantal OPS'ers: Op basis van de nu beschikbare gegevens wordt het totaal aantal (ex)werknemers in Nederland met een OPS diagnose per 1 januari 2009 geschat op 470 (419 met een diagnose van het Solvent Team; 51 van een ander medisch specialist).

Representativiteit onderzoek: 197 van de, naar schatting, 470 werknemers met een OPS diagnose heeft deelgenomen aan het onderzoek. Deze respons maakt dat op een statistisch betrouwbare wijze statistisch significante uitspraken kunnen worden gedaan⁶ over de kenmerken, werk- en inkomenssituatie en de financiële schade van deze groep.

De kenmerken van de groep van de werknemers met een OPS diagnose (per 1 januari 2009) staan vermeld in tabel 1: de gemiddelde leeftijd is 56 jaar, 97% is van het mannelijk geslacht, 89% is gehuwd. De gemiddelde duur van het laatste dienstverband is 17 jaar. De meeste werknemers waren werkzaam als schilder, spuitser of drukker. De variatie in beroepen en sectoren is overigens groot (zie ook bijlage 1). 17% van hen heeft naast OPS nog een andere beroepsziekte, met name van het houding- en bewegingsapparaat (zie ook bijlage 2).

De werk- en inkomenssituatie van de werknemers met een OPS diagnose (zie ook tabel 1) is als volgt:

- a. 92% is geheel of gedeeltelijk aangewezen op verschillende vormen van sociale zekerheid: 80% heeft een (volledige of gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheidsuitkering van gemiddeld €1.089⁷, 10% heeft een AOW uitkering (waarvan de meesten met een aanvullend pensioen) van gemiddeld €1.292 en 2% heeft (uitsluitend) een WW uitkering van gemiddeld €918.
- b. 8% heeft uitsluitend inkomen uit werk van gemiddeld €1.038 euro. De OPS'ers die werkzaam zijn bij een nieuwe werkgever ontvangen in dat geval gemiddeld €250 minder dan degenen die nog werkzaam zijn bij de bestaande werkgever.
- c. Het is niet uitgesloten dat binnen enkele jaren 23% van de werknemers met een OPS-diagnose een beroep zal moeten doen op de Wet Werk en Bijstand (WWB). Deze groep bestaat uit OPS'ers die nu een WW uitkering ontvangen en daarna in de bijstand terechtkomen, danwel werkenden die (nog) werkzaam zijn (vaak in combinatie met een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering), maar gezien hun gezondheid weinig kans hebben om gezond de AOW leeftijd te bereiken, terwijl de kans op een volledige arbeidsongeschiktheidsuitkering is afgenomen vanwege strengere toelatingseisen.

Met het vragenlijstonderzoek is ook een beeld gekregen van de **schadevergoeding** die de respondenten hebben ontvangen. Iets meer dan de helft van de respondenten met OPS diagnose (52%) heeft op basis van art. 7: 658 BW de (ex) werkgever aansprakelijk gesteld voor de schade. Een beperkt aantal OPS'ers (21%) heeft ondertussen een schadevergoeding ontvangen van gemiddeld €46.076 (netto bedrag na aftrek kosten). Daarnaast heeft 5 % een ontbindingsvergoeding ex art.7:685 BW ontvangen van gemiddeld €29.133 (netto bedrag na aftrek kosten). **De juridische kosten** voor degenen die een schadevergoeding of ontbindingsvergoeding hebben ontvangen⁸, bedroegen gemiddeld €10.839.

De maandelijkse netto **financiële schade** van de OPS'ers is vastgesteld op basis van de gegevens die de respondenten hebben verstrekt. Daarmee is de 'life time' schade berekend (dat wil zeggen de schade over de periode tussen de 1^e ziekte dag voor de WAO of WIA tot de AOW leeftijd van 65 of 67 jaar⁹). De respondenten die een schadevergoeding hebben ontvangen (bestaande uit 42 respondenten met OPS diagnose en twee met een vermoeden van

⁵ Ten behoeve van dit rapport is een onderscheid gemaakt tussen twee groepen respondenten, te weten een groep van 197 OPS'ers die een over een definitieve OPS diagnose beschikken en een groep van 37 respondenten met vermoedelijk OPS. In de hoofdstukken 3 t/m 5 wordt de situatie van beide groepen met elkaar vergeleken. In deze samenvatting wordt vooral de groep (n=197) met een OPS diagnose belicht.

⁶ betrouwbaarheidsinterval van 0,02 waarschijnlijkheid van 95%

⁷ Alle bedragen die vermeld staan in dit rapport zijn netto bedragen.

⁸ Een drietal respondenten heeft ook een ontbindingsvergoeding ontvangen.

⁹ Voor werknemers die geboren zijn na 1 januari 1955 is een AOW leeftijd van 67 jaar als uitgangspunt genomen.

OPS), schatten hun netto financiële schade op €566 per maand. Na aftrek van de schadevergoeding hebben ze een netto gemiddelde 'life time' schade van €61.352. De respondenten met een OPS diagnose die (nog) geen schadevergoeding hebben ontvangen, schatten hun schade op €635 per maand. Zij hebben een netto gemiddelde 'life time' schade van €137.160.

Hoofdconclusies:

- OPS'ers hebben een **financieel zwakke positie**: 49% heeft een maandinkomen op of onder bijstandsniveau (€1.300 voor samenwonenden).
- Er zijn verschillen in arbeidsongeschiktheidspercentage tussen OPS'ers: 90% van hen heeft een volledige uitkering, 10% heeft een gedeeltelijke uitkering.
- 16% van de OPS'ers met een OPS diagnose heeft een uitkering krachtens de sociale zekerheid die niet voldoet aan de internationale (ILO) normen.
- Het **aansprakelijkheidsrecht kent een positieve kant**: het levert tot nu voor 21% van de mensen met een diagnose OPS een schadevergoeding op van gemiddeld €46.076. Voor deze groep vermindert daardoor de totale 'life time' schade. Voor 21% van hen loopt nog een juridische procedure, terwijl 10% ondertussen is gestopt met een procedure.
- Het **aansprakelijkheidsrecht kent echter ook negatieve kanten**, zoals de enorme kosten (per €1,20 opbrengst moet €1,00 aan kosten worden gemaakt; als alle 226 OPS'ers die nog geen claim hebben ingediend dat met succes zouden doen, dan levert hen dat €10.413.176 op; de kosten daarvan voor werkgevers, verzekeraars en slachtoffers gezamenlijk, bedragen €8.642.936). Negatief is ook de lange duur van de procedures en de slechte toegankelijkheid van het aansprakelijkheidsrecht voor bepaalde groepen slachtoffers.
- Gezien de slechte werking van het aansprakelijkheidsrecht ligt het meer voor de hand om een **collectieve regeling voor** schadevergoeding te bepleiten. Een OPS fonds wordt als meest kansrijke optie beschouwd. Geadviseerd wordt door te gaan met het stimuleren van het indienen van aansprakelijkheidsclaims totdat een collectieve regeling is gerealiseerd.

Tabel 1: Overzicht van OPS'ers met diagnose: kenmerken, werk & inkomen, schadeverhaal.

Aantal OPS'ers met diagnose (1-1-2009)	Schatting totale populatie	470
Respons onderzoek	Aantal respondenten met OPS- diagnose	42% (197)
Diagnose OPS	Solvent Team	89%
	Ander medisch specialist	11%
Naast OPS een andere beroepsziekte	Ja	17%
Gemiddelde leeftijd	Per 1-1-2009	56 jaar
Geslacht	Man	97%
Burgerlijke staat	Gehuwd	89%
Betaald werk partner	Ja	44%
Gemiddelde duur laatste dienstverband		17 jaar
In welke beroep /sector werkzaam?	Schilder/ schildersbedrijf	38%
	Spuiter/ autospuiterij&carrosserie	19%
	Drukker/ Grafische sector	11%
	Overige sectoren	38%
Werk+inkomenssituatie	Geheel of gedeeltelijk aangewezen op sociale zekerheid	92%
	Uitsluitend inkomen uit werk	8%
Aard van sociale zekerheid	Arbeidsongeschiktheiduitkering	80%
	AOW	10%
	WW uitkering	2%
Arbeidsongeschiktheidsuitkering	Gemiddeld	€ 1.089
Inkomen uitsluitend WW	Gemiddeld	€ 918
AOW + pensioen	Gemiddeld	€ 1.292
Inkomen uit werk uitsluitend werk	Bij bestaande werkgever	€ 1.178
	Bij nieuwe werkgever	€ 938
	Gemiddeld	€ 1.038
Schadeverhaal		
Ontbindingsvergoeding ex. art. 7:685BW	% respondenten met ontslagvergoedingen	5%
	Gemiddelde hoogte vergoeding	€ 29.133
Schadevergoeding art.7:658 BW	% respondenten dat claim heeft ingediend	52%
Stand van zaken schadeclaims 7:658 BW	Afgehandeld met succes	21%
	Gemiddelde schadevergoeding	€ 46.076
	In behandeling	21%
	Gestopt- dossier gesloten zonder succes	10%
Financiële schade		
	'life-time' schade bij OPS'ers met schadevergoeding	€ 61.352
	'life-time' schade bij OPS'ers zonder schadevergoeding	€137.160

Tabel 2: Kenmerken respondenten

		Respondenten met OPS- diagnose (N= 197)	Respondenten met vermoedelijk OPS (N=37)
Leeftijd (per 1-1-2009)	Gemiddeld	56	54
	Hoogste leeftijd	68	67
	Laagste leeftijd	32	33
	Mediaan ¹⁰	58	54
	Modus ¹¹	61	54
Geslacht	Man	97 %	95%
	Vrouw	1%	5%
	Missing	2%	-
Burgerlijke staat	Gehuwd	89%	84%
	Samenwonend	3%	5%
	Gescheiden	4%	3%
	Alleenstaand	5%	8%
	Missing	2%	-
Heeft uw partner betaald werk?	Ja	44%	43%
	Nee	50%	51%
	Missing	6%	6%
Hebt u officiële OPS- diagnose?	Ja, diagnose Solvent Team	89%	-
	Ja, andere deskundige	11% ¹²	
	Ja, ik vermoed wel dat ik OPS heb	-	38%
	Nog niet onderzocht; in afwachting van onderzoek.	-	49%
	Nee	-	8%
	Missing	-	5%
Is bij u naast OPS nog een andere beroepsziekte vastgesteld? ¹³	Ja	17%	24%
	Nee	76%	57%
	Weet niet	7%	11%
	Missing	<1% (1)	8%
Duur laatste dienstverband	Gemiddeld	17 jaar	14 jaar
	Langste dienstverband	44 jaar	35 jaar
	Kortste dienstverband	1 jaar	1 jaar
	Mediaan ¹⁴	16 jaar	12 jaar
Welk type bedrijf werkt u? ¹⁵	Schilder/Schildersbedrijf	38%	27%
	Spuiters/Autospuiters & Carrosserie	19%	16%
	Drukker/Drukkerij	11%	10%
	Overig/missing	38%	47%

¹⁰ De mediaan is de middelste waarde; in dit geval betekent dit dat de helft van de respondenten met OPS diagnose 58 jaar of jonger is; bij de respondenten met vermoedelijk OPS is dat 54 jaar.

¹¹ De modus is de meest voorkomende waarde; in dit geval betekent dit dat de meeste van de respondenten met OPS diagnose 61 jaar zijn; bij de respondenten met vermoedelijk OPS is dat 54 jaar.

¹² Het betreft hier voornamelijk respondenten die vóór de oprichting van het Solvent Team (1995) zijn gediagnosticeerd door een medisch specialist.

¹³ Zie voor een overzicht van deze beroepsziekten bijlage 2.

¹⁴ 50% van de betrokkenen werkt 16 jaar of korter respectievelijk 12 jaar of korter bij de werkgever.

¹⁵ Zie voor een overzicht van deze bedrijven bijlage 1.

Hoofdstuk 1. Opzet onderzoek en respons

Opzet vragenlijstonderzoek

De vragenlijst (zie bijlage 3) is tot stand gekomen in samenwerking met een commissie bestaande uit leden van de Vereniging OPS. De vragenlijst bevat 29 items onderverdeeld in de categorieën ‘diagnose beroepsziekte’ (6 vragen), ‘schade door de beroepsziekte’ (14 vragen), ‘de huidige situatie’ (5 vragen) en ‘persoonlijke gegevens’ (4 vragen).

De vragenlijst is in februari 2009 verzonden naar alle leden van de Vereniging OPS. Daaraan voorafgaand is een artikel in het verenigingsblad ‘de Klokkenluider’ geschreven over doel en opzet van het onderzoek. De leden van de Vereniging die geen OPS hebben (maar donateur zijn van de Vereniging OPS) is verzocht de vragenlijst niet in te vullen. In totaal zijn 234 vragenlijsten ontvangen. De vragenlijsten zijn ingevoerd in en verwerkt met SPSS.

Respons

De Vereniging OPS beschikt niet over exacte cijfers van het aantal leden dat aan OPS lijdt. Volgens opgave van het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten is door het Solvent Team¹⁶ tot begin 2009 bij 419 mensen de diagnose OPS gesteld. 42% van hen (175 respondenten) heeft deelgenomen aan dit onderzoek. 22 respondenten geven aan dat bij hen ook een OPS diagnose is gesteld door een medisch specialist, anders dan een medewerker van het Solvent Team. Doorgaans betreft het respondenten die voor 1995 een dergelijke diagnose hebben gekregen. In totaal hebben 197 respondenten een officiële diagnose door een medisch specialist, meestal een neuroloog en/of een neuropsycholoog en/of psychiater.

Schatting totale populatie

Op basis van de verhouding tussen de respondenten met een diagnose van een Solvent Team en de totale populatie met een diagnose Solvent Team is een schatting gemaakt van de totale populatie van OPS’ers met een diagnose van een andere medisch specialist. Geschat wordt dat er in totaal **51** (ex) werknemers zijn die een OPS diagnose hebben van een andere medisch specialist dan het Solvent Team. Hiermee wordt de totale populatie met een OPS diagnose geschat op **470**.

Kenmerken respondenten

Ten behoeve van de rapportage zijn de 234 respondenten onderverdeeld in twee groepen, namelijk respondenten waarvan het ondubbelzinnig vaststaat dat men OPS heeft omdat er bij hen een duidelijke diagnose is gesteld (in dit onderzoek aangeduid als respondenten met OPS diagnose) en respondenten die (nog) geen diagnose OPS hebben (hierna aangeduid als respondenten met vermoedelijk OPS). De kenmerken van beide groepen respondenten zijn verwerkt in tabel 2. Aanvankelijk bestond het plan binnen de groep respondenten met OPS-diagnose een onderscheid gemaakt tussen hen die een OPS- diagnose hebben van een van de twee Solvent Teams (175 respondenten; 87%) en hen die een diagnose hebben van een andere deskundige (22, 13%). Daar de beantwoording van de vragen van beide groepen niet significant verschilde, is ervoor gekozen dit onderscheid te laten vallen.

¹⁶ In 1995 is het Solvent Team Amsterdam opgericht, enkele jaren later gevolgd door het Solvent Team Enschede. Deze teams stellen een diagnose op basis van een wetenschappelijk erkend protocol (zie ook: www.beroepsziekten.nl)

Hoofdstuk 2. Wat is OPS?

Organisch Psycho Syndroom (OPS), ook wel Chronische Toxische Encefalopathie (CTE) genoemd, wordt veroorzaakt door langdurige blootstelling¹⁷ aan neurotoxische vluchtige organische stoffen. Verven, lijmen en drukinkten bevatten vaak (een mengsel van) allerlei vluchtige organische stoffen (VOS) of oplosmiddelen, zoals bijvoorbeeld toluen, trichloorethyleen, styreen en n-hexaan. Ook worden oplosmiddelen toegepast als verdunnings-, extractie-, schoonmaak- en ontvettingsmiddel. Behalve organische oplosmiddelen kunnen ook zware metalen en bestrijdingsmiddelen neurotoxische effecten hebben.

In 1985 heeft de Wereldgezondheidsorganisatie WHO, de CTE classificatie onderverdeeld in 3 stadia: neurastheen syndroom, matig ernstige en ernstige chronische toxische encefalopathie.

Sinds 1995 kunnen Nederlandse werknemers op het voorkomen van OPS worden onderzocht door een Solvent Team. Alleen mensen met matig ernstig CTE of ernstig CTE krijgen de diagnose OPS-CTE.

Tabel 3: Acute en chronische oplosmiddelenintoxicatie met effecten op het Centraal Zenuwstelsel (CZS)¹⁸

ziektebeeld	duur	symptomen	restverschijnselen
acute intoxicatie	minuten tot uren	verlaagd bewustzijn, aandachtsstoornissen, coördinatieproblemen, soms misselijkheid ('dronken', 'high'), hoofdpijn	geen (wel mogelijk na vele acute intoxicaties)
acute toxische encefalopathie	uren	tijdens intoxicatie: verwardheid, insulten, coma	soms permanente cognitieve stoornissen
neurastheen syndroom	dagen tot weken	depressie, prikkelbaarheid, moeheid, concentratiestoornissen	geen (wel mogelijk na meerdere episodes)
matig ernstige CTE	maanden tot jaren	moeheid, vergeetachtigheid, stemmings-, concentratie- en oriëntatiestoornissen	na staken van de blootstelling kan verbetering optreden, maar er kunnen cognitieve stoornissen blijven bestaan
ernstige CTE	jaren	dementieel ziektebeeld met een progressieve en globale aantasting van de intelligentie en ernstige geheugenstoornissen	irreversibel

¹⁷ Doorgaans wordt uitgegaan van een minimumblootstelling van 5 jaar. Hoge blootstelling gedurende een kortere tijd kan echter ook leiden tot OPS.

¹⁸ Tabel ontleend aan: Eshuis, W.A., Schaapman, M.H., Philipsen, N.J., Popma, J.R. et al, *Leerzame Schadeclaims: Leren van 'worst case scenrios' als opstap naar effectieve interventie en preventie rond beroepsziekten*, Amsterdam: Hugo Sinzheimer Instituut, 2009. p. 123.

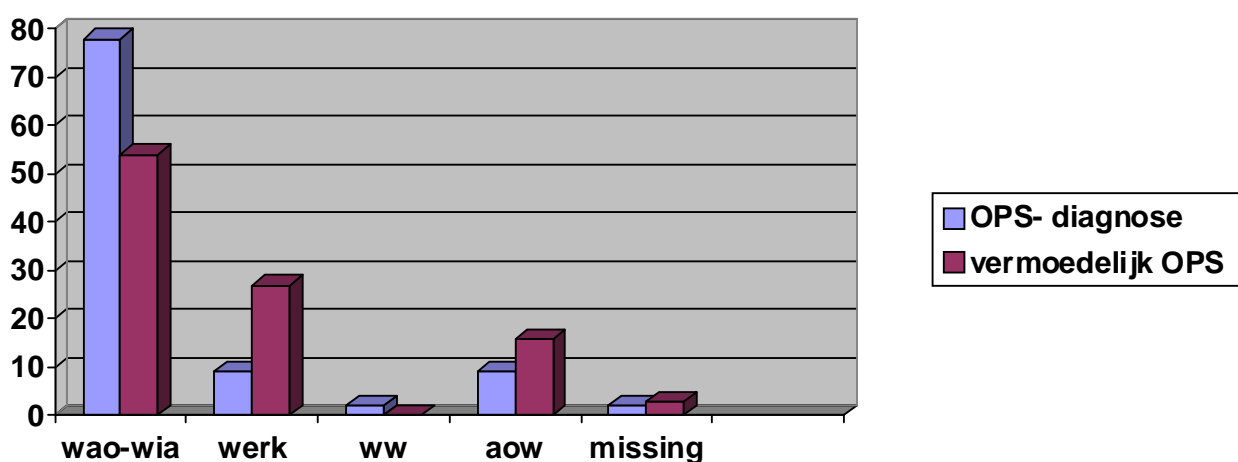
Hoofdstuk 3. Huidige werk- en inkomenssituatie situatie

In dit hoofdstuk volgt een beschrijving van de werk- en inkomenssituatie waarin de OPS'ers verkeren. Met andere woorden: hoeveel van hen hebben inkomen uit arbeid, hoeveel van hen zijn aangewezen op een sociale zekerheidsuitkering en hoeveel bedragen de inkomsten uit arbeid en sociale zekerheid?

Zowel de situatie van de totale groep respondenten (N=234), als de groep met een OPS diagnose (N= 197) als van de groep met vermoedelijk OPS (N=37) komt aan de orde.

Allereerst wordt onder 3.1 een totaaloverzicht geboden, waarna onder 3.2 de situatie van de respondenten met een arbeidsongeschiktheidsuitkering aan bod komt. In 3.3 en 3.4 wordt de inkomenssituatie van werkenden en werklozen besproken. Tot slot onder 3.5 de situatie van AOW'ers.

Figuur 1 Arbeidsongeschiktheid, werk(loosheid) en AOW bij (vermoedelijk) OPS

Tabel 4: Werk- en inkomenssituatie

Werk en inkomenssituatie	Respondenten met OPS diagnose (n= 197)		respondenten vermoedelijk OPS (n= 37)	
	%	n	%	n
respons	98%	193	100%	37
1. Arbeidsongeschiktheidsuitkering	80%	154	54%	20
1.a. arbeidsongeschiktheidsuitkering (met eventuele toeslag)	67%	129	46%	17
1.b. arbeidsongeschiktheidsuitkering plus een werkloosheidsuitkering	3%	5	5%	2
1.c. arbeidsongeschiktheidsuitkering in combinatie met werk ¹⁹	10%	20	3%	1
2. Werkzaam totaal (icm ao uitkering en uitsluitend inkomen uit werk)	19%	36	30%	11
- Werkzaam icm ao uitkering	10%	20	3%	1
- Werkzaam en uitsluitend inkomen uit werk	8%	16	27%	10
2.a. werkzaam bij bestaande werkgever	8%	15	14%	5
(waarvan in combinatie met arbeidsongeschiktheidsuitkering)		(6)		(1)
2.b. werkzaam bij nieuwe werkgever	11%	21	16%	6
(waarvan in combinatie met arbeidsongeschiktheidsuitkering)		(14)		(0)
3. Uitsluitend WW uitkering	2%	4	0	0
4. AOW	10%	19	16%	6
4.a. AOW uitkering met pensioen	8%	17	16%	6
4.b. AOW uitkering zonder pensioen	1%	1	-	-
missing	1%	1	-	-
<i>Geheel of gedeeltelijk aangewezen op sociale zekerheid</i>	92%	177	70%	26

¹⁹ Staat ook vermeld onder 2.a. en 2.b.

3.1. Totaal overzicht

Op basis van de antwoorden op de vragen uit dit onderzoek (zie bijlage vragenlijst: vragen 7,8,12,17,21 t/m 25) kan de **huidige werk- en inkomenssituatie** van de OPS'ers in kaart worden gebracht. Zie hiervoor ook tabel 4 en figuur 1.

Nagenoeg alle respondenten met de diagnose OPS (92%) en een aanzienlijk deel van de respondenten met vermoedelijk OPS (70%) zijn geheel of gedeeltelijk aangewezen op een of andere vorm van sociale zekerheid, dat wil zeggen een arbeidsongeschiktheidsuitkering, een WW-uitkering of een AOW-uitkering.

Het grootste deel van de 197 respondenten met OPS diagnose (80%) is aangewezen op een **arbeidsongeschiktheidsuitkering**, al of niet in combinatie met een werkloosheidsuitkering (78% van de OPS respondenten). 54% van de respondenten die vermoedelijk OPS hebben is aangewezen op een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

2% van de respondenten met OPS diagnose is volledig aangewezen op een **werkloosheidsuitkering**. Dit geldt voor geen enkele respondent met vermoedelijk OPS.

Niemand van de betrokkenen doet op dit moment een beroep op een **bijstandsuitkering** (Wet Werk en Bijstand, WWB). Toch is het niet uitgesloten dat binnen enkele jaren een aanzienlijke groep wel een beroep zal moeten doen op de WWB. Het betreft de respondenten die om gezondheidsredenen, niet meer in staat zijn betaald werk te verrichten, dan wel niet meer interessant zijn voor de arbeidsmarkt, en daardoor niet meer onder contract worden genomen. Het gaat om een groep van in totaal 58 respondenten: **45 respondenten (23%) met een OPS diagnose** en 13 respondenten met vermoedelijk OPS.

De samenstelling van die van 58 respondenten is als volgt.

Een groep van **11** respondenten die nu geheel of gedeeltelijk zijn aangewezen op een werkloosheidsuitkering, namelijk negen respondenten (5%) met OPS diagnose en **twee** respondenten (5%) met vermoedelijk OPS. Het is heel goed voorstelbaar dat deze groep na afloop van de werkloosheidsperiode niet in aanmerking zal komen voor een arbeidsongeschiktheidsuitkering, enerzijds omdat men heeft 'aangetoond' voldoende verdienvermogen te hebben, en anderzijds omdat de kans op een arbeidsongeschiktheidsuitkering is afgenomen vanwege strengere toelatingseisen.

Daarnaast bestaat de groep uit **36** respondenten (18%) met een OPS- diagnose die, al of niet in combinatie met een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering, (nog) werkzaam is bij een (bestaande of nieuwe) werkgever en **11** (30%) respondenten met vermoedelijk OPS. Het is niet uitgesloten dat deze groep dezelfde route zal bewandelen als de eerste groep, namelijk via de WW naar de WWB.

10 % van de respondenten met OPS diagnose heeft een **AOW uitkering**. Nagenoeg iedereen heeft een aanvullend pensioen. De groep die vermoedelijk OPS heeft is gemiddeld genomen ouder: 16% van hen heeft een dergelijke AOW uitkering. Iedereen binnen deze groep heeft een aanvullend pensioen.

19% van de respondenten met OPS diagnose is (nog) geheel of gedeeltelijk **werkzaam**, hetzij bij de laatste werkgever waar OPS is geconstateerd (8% van de respondenten), hetzij bij een nieuwe werkgever (10% van de respondenten). 30% van de respondenten die vermoedelijk OPS hebben is nog werkzaam, bijna de helft van hen (5 respondenten) bij de bestaande werkgever en iets meer dan de helft bij een nieuwe werkgever.

Tabel 5: Indeling naar arbeidsongeschiktheidsklasse

	Respondenten met <u>OPS- diagnose</u> en (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheidsuitkering (n= 154)		Respondenten met <u>vermoedelijk OPS diagnose</u> en (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheidsuitkering (n= 20)	
80- 100%	129	84%	13	65 %
65 - 80%	5	3 %	1	5 %
45 - 55%	5	3 %	0	-
35 - 45%	2	1%	2	10 %
25 - 35%	1	1%	1	5 %
15 - 25%	3	2%	1	5 %
missing	9	6%	2	10%

Tabel 6: Uitkering arbeidsongeschiktheid

	respons	gemiddeld bedrag (netto pm)	hoogste bedrag	laagste bedrag	modus	mediaan
Totaal aantal respondenten met OPS-<u>diagnose</u> en arbeidsongeschiktheids-uitkering (totaal= 154)						
Respons op deze vraag	89% (145)					
Arbeitsongeschiktheidsuitkering (totaal= 154)	122	€ 1.089	€ 1.800	€ 147	€ 1.200	€ 1.125
- waarvan met toeslag (bedrag toeslag vermeld)	- 68	- € 273	- € 2.600	- € 18	- € 100	- € 161
Arbeitsongeschiktheidsuitkering met WW uitkering (totaal =5)	3					
a.bedrag WW		a. € 459	a. € 753	a. € 275	-	-
b.bedrag gedeeltelijke ao uitkering bij deze groep		b. € 1.424				
Arbeitsongeschiktheidsuitkering icm inkomen uit werk (totaal =20)	20					
a.bedrag inkomen uit werk		a. € 1.178	-	-	-	-
b.bedrag arbeidsongeschiktheidsuitkering bij deze groep		b. € 340				
Totaal respondenten met <u>vermoedelijk OPS</u>, en mét arbeidsongeschiktheids-uitkering (totaal 20)						
Respons op deze vraag	85% (17)					
Arbeitsongeschiktheidsuitkering	14	€ 955	€ 1.239	€ 267	-	€ 1.050
-waarvan met toeslag (bedrag toeslag vermeld)	-3	- € 111	- € 194	- € 10	-	-
Arbeitsongeschiktheidsuitkering met toeslag (bedrag toeslag vermeld)	3	€ 111	€ 194	€ 10	-	-
Arbeitsongeschiktheidsuitkering met WW uitkering	2	€ 922	€ 1.263	€ 580	-	-
Arbeitsongeschiktheidsuitkering icm inkomen uit werk	1					
a.bedrag inkomen uit werk		a.-	-	-	-	-
b.bedrag arbeidsongeschiktheidsuitkering bij deze groep		b. € 1.650				

3.2. Situatie van respondenten met arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO/WIA)

Percentage uitkering

De respondenten die een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen (154 respondenten met OPS diagnose; 20 respondenten met vermoedelijk OPS) is gevraagd naar het afkeuringspercentage.

Het grootste deel van hen ontvangt een volledige uitkering krachtens de WAO of de WIA. (129 respondenten met OPS diagnose = 84%; 13 respondenten met vermoedelijk OPS = 65%)

De overige respondenten (16 respondenten met OPS diagnose en 5 vermoedelijk OPS) ontvangen een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering. Het merendeel van de OPS respondenten met OPS diagnose is ingedeeld in de (WAO) categorie 65-80% of 45-55%. Enkelenvan ontvangen een uitkering op basis van de indeling in de categorie 35-45%. Eén respondent met OPS diagnose is ingedeeld in de categorie 25-35% en één in de categorie 15-25%.

De respondenten met vermoedelijk OPS worden minder vaak ingedeeld in de categorie 80-100%; zij komen vaker voor in de overige categorieën.

Hoogte uitkering (zie ook tabel 6)

Het nettobedrag van de arbeidsongeschiktheidsuitkering varieert vanzelfsprekend met deze verschillende afkeuringspercentages.

Respondenten met een OPS diagnose ontvangen een arbeidsongeschiktheidsuitkering van gemiddeld €1.080 per maand. Het laagste bedrag is €147 per maand, het hoogste is €1.800 per maand. De helft van de respondenten met een arbeidsongeschiktheidsuitkering heeft een uitkering van €1.125 of minder (mediaan), terwijl de meeste respondenten een uitkering ontvangen van €1.200 (modus).

De respondenten met vermoedelijk OPS hebben gemiddeld een lagere uitkering: zij ontvangen gemiddeld €955 per maand aan uitkering, terwijl de helft van hen een arbeidsongeschiktheidsuitkering heeft van €1.050 of minder (mediaan).

Toeslag op uitkering

Aan de respondenten is ook gevraagd of ze op een of andere manier een toeslag ontvangen op hun arbeidsongeschiktheidsuitkering, bijvoorbeeld vanwege de werkgever, het pensioenfonds of een verzekeraar. Van de respondenten met een OPS diagnose antwoordden 68 respondenten hierop bevestigend. Gemiddeld bedraagt de uitkering €273 per maand. De variatie is groot: het laagste vermelde bedrag is €18 en het hoogste bedrag is €2.600. De meeste respondenten ontvangen een toeslag van rond de €100 (modus) en 50% van de 68 respondenten heeft een toeslag van €161 of minder. De overige 61 respondenten ontvangen een dergelijke toeslag niet.

De respondenten met vermoedelijk OPS hebben niet alleen een lagere arbeidsongeschiktheidsuitkering, maar hebben ook minder vaak een toeslag op hun uitkering (15% van deze respondenten). Daarnaast blijkt de gemiddelde toeslag van deze groep beduidend lager (gemiddeld €111 netto) dan die van de respondenten met een OPS diagnose.

Arbeidsongeschiktheidsuitkering & werkloosheidsuitkering

5 respondenten met OPS diagnose ontvangen naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering een aanvulling uit de werkloosheidsuitkering van gemiddeld €459. De twee respondenten met vermoedelijk OPS die in dezelfde situatie verkeren ontvangen gemiddeld €922.

Arbeidsongeschiktheidsuitkering & werk

Tenslotte is er nog een groep die een arbeidsongeschiktheidsuitkering heeft in combinatie met inkomen uit werk: 20 respondenten met een OPS diagnose en een met vermoedelijk OPS.

Van deze laatste respondent is geen opgave ontvangen van de inkomsten uit arbeid, wel van de uitkering krachtens de arbeidsongeschiktheidsuitkering (€1.650).

De groep met OPS diagnose heeft een gemiddeld inkomen van €1.178. Daarnaast ontvangen men gemiddeld €340 euro aan arbeidsongeschiktheidsuitkering per maand.

Tabel 7: Situatie werkenden met OPS

Werkenden met OPS diagnose		
Totaal aantal werkenden	36 (18%)	
1. Dienstverband werkenden	respons = 86% (31)	voltijd: 13 deeltijd: 18 missing: 5
a. aantal werkenden bij bestaande werkgever (gemiddeld inkomen)	15 (gemiddeld €1.178)	voltijd: 6 deeltijd: 5 missing: 4
b. aantal werkenden bij nieuwe werkgever (gemiddeld inkomen)	21 (gemiddeld €938)	voltijd: 7 deeltijd: 13 missing: 1
2. Inkomenssituatie werkenden		
	respons = 69% (25)	uitsluitend inkomen uit werk: 13 inkomen uit werk + ao uitkering: 12 missing: 11
a. werkenden met uitsluitend inkomen uit werk (16)	aantal respondenten	80% (13)
	<i>gemiddeld inkomen</i>	€ 1.038
	a. bestaande werkgever	a. €1.178
	b. nieuwe werkgever	b. € 938
	mediaan	€1.475
	modus	€1.300
	hoogste inkomen	€1.725
laagste inkomen	€ 244	
b. werkenden met aanvulling op inkomen uit werk door arbeidsongeschiktheidsuitkering (20)	aantal respondenten	60% (12)
	<i>gemiddelde aanvulling</i>	€ 376
	a. bestaande werkgever	a. €340
	b. nieuwe werkgever	b. €388
	mediaan	€ 141
	hoogste inkomen	€1.290
laagste inkomen	€ 141	
Werkenden met vermoedelijk OPS		
Totaal aantal werkenden	11 (30%)	
1. Dienstverband werkenden	respons = 73% (8)	voltijd: 7 deeltijd: 1 missing: 3
a. bij bestaande werkgever	5	voltijd: 2 deeltijd: 1 missing: 2
b. bij nieuwe werkgever	6	voltijd: 5 deeltijd: 0 missing: 1
2. Inkomenssituatie werkenden		
	respons= 63% (7)	
a. werkenden met uitsluitend inkomen uit werk (totaal 10)	aantal respondenten	70% (7)
	gemiddeld inkomen	€ 1.615
	hoogste inkomen	€ 2.000
	laagste inkomen	€ 1.237
B .aanvulling op inkomen uit werk door arbeidsongeschiktheidsuitkering (totaal 1)	aantal respondenten	-

3.3. Situatie werkenden

Van de 197 respondenten met een OPS diagnose zijn 36 respondenten (19%) werkzaam bij de bestaande werkgever dan wel een nieuwe werkgever. Iets meer dan de helft van deze groep (20) respondenten met OPS diagnose heeft naast inkomen uit arbeid ook een arbeidsongeschiktheidsuitkering. De rest van hen is uitsluitend aangewezen op inkomen uit arbeid.

Van de 37 respondenten met vermoedelijk OPS zijn er 11 actief in het arbeidsproces, waarvan één tevens een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangt.

De werkenden zijn bevraagd over de omvang van het dienstverband, het functieniveau en de inkomsten uit arbeid.

Voor de respondenten met een OPS diagnose is de situatie als volgt:

- 18 van de 36 respondenten met een OPS diagnose werken in deeltijd, de rest heeft een voltijds dienstverband. De meeste deeltijders (16) werken minder dan 60% van de volledige werktijd.
- vier respondenten hebben nog dezelfde functie als voorheen, 27 respondenten hebben een functie op een ander niveau, waarvan 17 een functie met een lager niveau. De overige vijf respondenten hebben deze vraag niet beantwoord.
- gemiddeld ontvangen de werkenden €1.038 aan inkomsten uit deze arbeid. De werknemers die bij een nieuwe werkgever werkzaam zijn, ontvangen beduidend minder inkomsten uit die arbeid (gemiddeld €938) dan zij die bij de bestaande werkgever werken (gemiddeld €1.178).
- zoals reeds hiervoor is beschreven, ontvangen 20 van de 36 werkenden naast hun inkomen uit arbeid een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering van gemiddeld 376 euro netto per maand. Bij degenen die werkzaam zijn bij de bestaande werkgever bedraagt deze aanvulling gemiddeld €340. De groep die werkzaam is bij een nieuwe werkgever ontvangt gemiddeld €388 per maand.

De situatie van de werkenden met vermoedelijk OPS ziet er als volgt uit:

- vijf respondenten werken bij de bestaande werkgever waar de vermoedelijke OPS is ontstaan: twee van hen werken voltijds en een respondent werkt in deeltijd (twee missing).
- zes respondenten zijn werkzaam bij een nieuwe werkgever, waarvan vijf voltijds (een missing).
- het gemiddelde inkomen uit arbeid bedraagt voor deze groep €1.615 per maand (vier missing).

3.4. Situatie werklozen

Negen respondenten met een OPS diagnose doen een beroep op een werkloosheidsuitkering. Vijf van hen doen dat in combinatie met een (gedeeltelijke) arbeidsongeschiktheidsuitkering. Vier van hen zijn volledig aangewezen op een WW uitkering. Opvallend is dat zij ondanks een OPS diagnose geen beroep (kunnen) doen op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Drie van de vier volledige WW'ers hebben een opgave verstrekt van de inkomsten:

- een respondent (1970) is laatste 19 jaar werkzaam geweest bij een straal- en metaalconserveringsbedrijf en ontvangt €969 WW sinds 2008. De betrokkene vermeldt dat hij maandelijks €500 schade heeft. Hij heeft een diagnose van het Solvent Team Enschede. De partner werkt sinds 1990. De heer heeft (nog) geen aansprakelijkheidsclaim ingediend.
- een respondent (1944) heeft de laatste 24 jaar bij een matrassenfabrikant gewerkt en is daar in 2004 ontslagen. De heer ontvangt een netto WW uitkering van €700 per maand. De partner heeft geen betaald werk. De betrokkene vermeldt dat hij maandelijks €500 schade heeft. Betrokkene valt sinds 2009 onder de AOW.
- een respondent (1952) heeft 37 jaar bij een werkgever gewerkt als drukker. Hij ontvangt sinds 2006 een WW uitkering van €1.086. Daarnaast ontvangt hij een maandelijks lijfrente uitkering, waarvan hij het bedrag niet vermeldt. De betrokkene vermeldt dat hij maandelijks €400 schade heeft. De partner van de heer heeft betaald werk.

Tabel 8: Situatie werklozen met OPS

	respons	Hoogte uitkering gemiddeld
Totaal aantal respondenten met OPS diagnose en WW uitkering =9		
respons op deze vraag	6 (67%)	
gemiddeld bedrag uitkering	6 (67%)	€688
uitsluitend WW uitkering (totaal :4)	3 (75%)	€918
uitkering WW icm ao uitkering (totaal :5)	3 (60%)	€459
Totaal respondenten vermoedelijk OPS =2		
respons op deze vraag	2 (100%)	
gemiddeld bedrag uitkering (n=2)	2 (100%)	€922
uitsluitend WW uitkering	0	
uitkering WW icm ao uitkering	2 (100%)	€922

3.5.Situatie AOW'ers ²⁰

19 respondenten met OPS diagnose (10%) ontvangen een AOW uitkering. Bijna iedereen, één respondent uitgezonderd, ontvangt een pensioen als aanvulling op de AOW. De uitkering op basis van AOW en pensioen bedraagt gemiddeld €1.292. De variatie is groot: €894 tot €2.000 per maand. 50% van deze respondenten (mediaan) ontvangt €1.287 per maand of minder. Het meest voorkomende bedrag is €1.200.

16% van de respondenten met vermoedelijk OPS ontvangt een AOW uitkering, in bijna alle gevallen aangevuld met een pensioen. De respondenten met vermoedelijk OPS hebben gemiddeld een betere oudedagsvoorziening dan zij die een OPS diagnose hebben. 50% van deze respondenten (mediaan) ontvangt €1.425 per maand of minder. Het meest voorkomende bedrag is €886. De verschillen binnen deze groep zijn erg groot.

Tabel 9: Situatie AOW'ers met OPS

Totaal aantal respondenten met OPS diagnose en AOW uitkering	19
respons op deze vraag	18 (95%)
uitsluitend AOW uitkering	1
AOW uitkering icm pensioen	17
missing	1
gemiddeld bedrag uitkering AOW+ pensioen	€1.292
mediaan	€1.287
modus	€1.200
hoogste bedrag	€2.000
laagste bedrag	€ 894
Totaal aantal respondenten vermoedelijk OPS en AOW uitkering	6
respons op deze vraag	6 (100%)
uitsluitend AOW uitkering	0
AOW uitkering icm pensioen	6
missing	0
Gemiddeld bedrag uitkering (n=6)	€1.370
mediaan	€1.425
modus	€ 886
hoogste bedrag	€1.667
laagste bedrag	€ 886

²⁰ in 2008 varieerde de netto uitkering voor de AOW tussen €531,04 netto (voor AOW-er gehuwd met een 65 minner en geen toeslag, zonder heffingskorting) en €1.172,44 voor een AOW er gehuwd met een 65 minner en wel toeslag en met heffingskorting. http://WWW.svb.nl/int/nl/AOW/hoogte_AOW/hoeveel_AOW_later/

Tabel 10: Overzicht schadeverhaal bij OPS

	Respondenten met OPS diagnose (n = 197)	Respondenten met vermoedelijk OPS (n = 37)
Ontslag		
Respons op de vraag: 'bent u ontslagen door uw werkgever?'	191 (97%)	35 (95%)
ontslagen door uw werkgever?		
- ja	- ja: 102	- ja: 15
- nee	- nee: 75	- nee: 16
- weet niet	- weet niet: 14	- weet niet: 4
- missing	- missing: 6	- missing: 2
a. aantallen ontslagen	a.102 (52%)	a.15 (40%)
- via CWI	- CWI: 82	- CWI: 12
- via kantonrechter	- kantonrechter: 13	- kantonrechter: 3
- onbekend	- onbekend: 7	- onbekend: 0
b.aantallen ontbindingsvergoeding ex art. 7:685BW	5% (10)	5% (2)
c. hoogte ontbindingsvergoeding		
1. gemiddeld	1. € 29.133	1.-
2. laagste	2. € 850	2. € 5.200
3. hoogste	3. €205.000	3. €12.500
4. modus ²¹	4. € 40.000	4.-
5. mediaan ²²	5. € 57.600	5.-
Schadevergoeding ex art. 7:658 BW		
Respons op de vraag: 'is uw werkgever aansprakelijk gesteld voor de schade door de beroepsziekte?'	179 (91%)	31 (84%)
Werkgever aansprakelijk gesteld?		
- ja	- ja: 103	- ja: 9
- nee	- nee: 76	- nee: 22
- missing	- missing: 18	- missing: 6
Totaal aantal ingediende claims (% ten opzichte van totale groep respondenten)	103 (53%)	9 (24%)
a. waarvan met succes afgehandelde claims	42 (40%)	2 (22%)
b. waarvan gestopt	10 (10%)	2 (22%)
c. waarvan wel afgehandeld, geen succes	10 (10%)	2 (22%)
d. waarvan in behandeling	41 (40%)	2 (22%)
e. waarvan onbekend	-	1 (11%)
Hoogte schadebedrag		
1. gemiddeld	1. € 46.076	1.-
2. laagste	2. € 5.000	2. € 19.000
3. hoogste	3. €166.942	3. €130.000
4. modus	4. € 40.000	4.-
5. mediaan	5. € 36.428	5.-

²¹ het meest voorkomende bedrag.

²² 50% van de betrokkenen heeft een bedrag ontvangen dat gelijk of kleiner is dan het bedrag dat in deze kolom staat vermeldt.

Hoofdstuk 4. Schadeverhaal bij OPS

Werknemers die door een beroepsziekte financiële schade oplopen, hebben krachtens artikel 7:658 BW de mogelijkheid deze schade te verhalen op de werkgever.

Via het vragenlijstonderzoek is nagegaan hoeveel OPS'ers een beroep hebben gedaan op deze zogenaamde civielrechtelijke aansprakelijkheid, hoeveel van hen op basis hiervan een schadevergoeding hebben ontvangen, en wat de hoogte is van die schadevergoeding.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan de ontbindingsvergoeding. Ongeveer de helft van de betrokkenen wordt ontslagen door de werkgever. Het grootste deel daarvan door middel van opzegging via het CWI en een klein deel door middel van een ontbindingsprocedure via de kantonrechter ex art. 7:685 BW. In het kader van deze laatste procedure kan de kantonrechter overgaan tot het toekennen van een ontbindingsvergoeding. In juridisch opzicht is een ontbindingsvergoeding geen schadevergoeding, alhoewel de kantonrechter bij de vaststelling van de ontbindingsvergoeding geacht wordt rekening te houden met 'alle omstandigheden van het geval', inclusief schending van goed werkgeverschap of schending van de zorgplicht door de werkgever.

In dit hoofdstuk wordt achtereenvolgens aandacht besteed aan de ontbindingsvergoeding (4.1), de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de werkgever krachtens artikel 7:658 BW (4.2) en de duur en de kosten van juridische bijstand (4.3.). Tenslotte wordt stilgestaan bij de motieven van degenen die geen schadeclaim hebben ingediend.

In tabel 10 staat een totaaloverzicht van het schadeverhaal bij OPS.

4.1. Ontbindingsvergoeding

102 (ruim 50%) van de 197 respondenten met een OPS diagnose is door de werkgever ontslagen.

Bij 82 van hen is het contract opgezegd via het CWI (of een voorloper daarvan). Bij 13 respondenten is het contract ontbonden via de kantonrechter. Van zeven respondenten is de ontslagroute onbekend.

10 respondenten met een OPS diagnose hebben een ontbindingsvergoeding ontvangen van gemiddeld €29.133 bruto. De variatie in de hoogte van de bedragen is groot, de laagste vergoeding bedraagt €850 de hoogste €205.000. 50% van de 10 respondenten heeft een ontbindingsvergoeding ontvangen van €5.500 of minder.²³

De ontslagroute van de 15 werknemers met vermoedelijk OPS is niet wezenlijk anders: drie via de kantonrechter en 12 via het CWI.

Tabel 11 : Ontbindingsvergoedingen OPS'ers

	respondenten mét OPS- diagnose (n= 197)	respondenten met <u>vermoedelijk</u> OPS (n= 37)
Ontslagvergoeding ontvangen	N= 10 (6%)	N= 2 (5%)
Gemiddelde bedrag ontbindingsvergoeding	€ 29.133	€ 8.750
Laagste ontbindingsvergoeding	€ 850	€ 5.200
Hoogste ontbindingsvergoeding	€205.000	€12.500
Mediaan ²⁴	€ 5.500	-

²³ Ontbindingsvergoedingen zijn bruto bedragen waarover belasting wordt geheven. Dit in tegenstelling tot schadevergoeding op basis van artikel 7:658 BW waarover geen belasting hoeft te worden afgedragen. Hier zijn netto bedragen vermeld.

²⁴ 50% van de respondenten heeft een ontbindingsvergoeding van kleiner of gelijk aan €5500.

4. 2. Civielrechtelijke aansprakelijkheid

52% van de respondenten met een OPS diagnose heeft de werkgever aansprakelijk gesteld krachtens artikel 7:658 BW, tegen 25% van de respondenten met vermoedelijk OPS (negen van de 37 respondenten).

Bij 42 respondenten met OPS diagnose is de schadeclaim ondertussen met succes afgewikkeld. Gemiddeld bedroeg de **schadevergoeding voor de 42 respondenten met een OPS diagnose €46.076**. De variatie tussen de verschillende respondenten is zeer groot: het maximum bedrag dat is uitgekeerd bedraagt €166.942, het laagste bedrag is €5.000. 50% van deze OPS respondenten die een schadevergoeding hebben ingediend, ontvingen een bedrag van €36.428 of minder (mediaan). €40.000 is het meest voorkomend bedrag (modus). De twee respondenten met vermoedelijk OPS hebben samen €149.000 ontvangen. Dit brengt de totale opbrengst van de groep van **44 respondenten op €2.084.222, met een gemiddelde opbrengst van €47.368**.

Tabel 12 biedt een overzicht van de uitgekeerde bedragen in categorieën van €15.000.

Tabel 12: Categorieën schadevergoeding

	Respondenten met OPS <u>diagnose</u>	Respondenten met <u>vermoedelijk</u> OPS
Totaal aantal ingediende schadeclaims	103	9
Totaal aantal ontvangen schadevergoedingen	42	2
Hoogte schadevergoedingen		
t/m €15.000	5	
€15.001 t/m € 30.000	12	1
€30.001 t/m € 45.000	8	
€45.001 t/m € 60.000	7	
€60.001 t/m € 75.000	3	
€75.001 t/m € 90.000	4	
€90.001 t/m €105.000	1	
> €105.001	2	1
hoogste bedrag	€ 166.492	€130.000
laagste bedrag	€ 5.000	€ 19.000
mediaan	€ 36.428	
modus	€ 40.000	
gemiddeld	€ 46.076	
Totaal bedrag aan schadevergoedingen	€1.935.222	€149.000

Tabel 13: Opbrengsten en kosten van juridische procedures bij OPS'ers

	A. respondenten met schadevergoeding (n=44) ²⁵	D.respondenten met OPS- <u>diagnose</u> , zonder schadevergoeding (n=114)	E. respondenten met OPS <u>diagnose</u> ; schadevergoeding in <u>behandeling</u> (n= 41)	C.respondenten met <u>vermoeden</u> OPS zonder schadevergoeding (n= 35)	Alle respondenten (n=234)
Opbrengsten juridische procedures					
Juridische procedures ex art. 7:658 BW					
totaal aantal juridische procedures ex art. 7:658 BW dat is gevoerd (ex ontslag)	44	20	41	7 ²⁶	112
totale opbrengst procedure ex. art. 7:658 BW	€2.084.222	0	0	0	€2.084.222
duur afhandeling (jaar) a. gemiddeld b. minimaal c. maximaal	a. 4,5 b. 1 c. 11	?	a. 6 b. 0 c. 22	?	
Ontbindingsprocedure 7:685 BW					
totaal aantal ontbindingsprocedures ex. art 7:685 BW	3	5	5	3	16
aantal succesvolle ontbindingsprocedures ex. art. 7:685 BW	3	4	3	2	12
totale opbrengst ontbindingsprocedure 7:685 BW	€ 119.500	€224.150	€ 35.089	€17.700	€ 396.439
<i>aantal respondenten met 2 procedures</i>	3	1	5	0	9
Totaal aantal juridisch actieve respondenten	44 (100%)	24 (21%)	41 (100%)	10 (29%)	119 (51%)
Totale opbrengsten responsgroep	€2. 203. 722	€224.150	€ 35.089	€17.700	€ 2.480.661
Kosten juridische procedures					
respons	55% (24)	54% (13)	17%(7)	20% (2)	39% (46)
Kosten a. gemiddeld b. minimaal c. maximaal	a. € 10.839 b. € 1.000 c. € 40.000	a. € 3.744 b. € 101 c. € 15.000	a. € 10.558 b. € 1.000 c. € 50.000	a. € 262 b. € 25 c. € 500	a. € 8.540 b. € 25 c. € 50.000
Juridische kosten voor responsgroep	€260.136	€ 48.672	€ 73.906	€ 525	€ 383.239
Geschatte juridische kosten (voor totale groep juridisch actieve respondenten)	€476.916 (n=44)	€ 89.856 (n=24)	€432.878 (n= 41)	€2.620 (n= 10)	€1.016.260 (n=119)

²⁵ Deze groep bestaat uit 42 respondenten met OPS diagnose en twee respondenten met vermoeden OPS.

²⁶ Exclusief twee respondenten die een schadevergoeding hebben ontvangen.

4.3 Duur en de kosten van juridische bijstand.

De respondenten zijn ook gevraagd naar de duur en de kosten van juridische bijstand.

In tabel 13 wordt hiervan een overzicht gegeven:

- 119 van de 234 respondenten (51%) volgen op dit moment een of meerdere juridische procedures of hebben een dergelijke procedure gevolgd: 112 respondenten (48%) met een juridische procedure ex art 7: 658 BW (civielrechtelijke aansprakelijkheid werkgever) en 7 respondenten (3%) met een juridische procedure ex art 7: 685 BW (ontbindingsprocedure). 9 respondenten (4%) hebben beide procedures gevolgd.
- de succeskans voor de indieners van een schadevergoeding op basis van art 7: 658 BW (werkgeversaansprakelijkheid) is 39% (112 ingediende claims waarvan 44 gehonoreerd).²⁷
- aan de respondenten die een beroep hebben gedaan op de werkgeversaansprakelijkheid is gevraagd te vermelden in welk jaar men de procedure is gestart en in welk jaar de procedure is afgerond of beëindigd. De 44 respondenten met een schadevergoeding hebben gemiddeld 4,5 jaar hierop moeten wachten. De 41 respondenten met een OPS diagnose wier schadevergoeding nog in behandeling is wachten ondertussen gemiddeld 6 jaar.
- in totaal hebben 53 respondenten een of andere vorm van financiële compensatie ontvangen: 44 respondenten via een juridische procedure ex art 7: 658 BW en negen via een ontbindingsprocedure ex art 7:685 BW. Drie respondenten hebben financiële compensatie gekregen via beide routes. In totaal heeft dat **€2.480.661** opgebracht.
- Daartegenover staan de kosten die gemaakt zijn door de OPS'ers. De respons op deze vraag is beperkt tot 46 van de 119 (39%) respondenten die een juridische procedure volgen of hebben gevolgd:
 - 24 van de 44 OPS'ers die een schadevergoeding hebben ontvangen via een juridische procedure ex art 7: 658 BW en via een ontbindingsprocedure hebben in totaal **€260.136** juridische kosten gemaakt;
 - 13 van de 114 respondenten met een OPS diagnose die geen schadevergoeding hebben ontvangen, hebben wel juridische kosten gemaakt, €48.672 in totaal.
 - zeven van de 41 respondenten met OPS diagnose wier schadevergoeding nog in behandeling is, en die al dan niet met succes een ontbindingsprocedure via de kantonrechter hebben gevolgd, hebben ondertussen **€73.906** kosten gemaakt.
 - 2 van 10 respondenten met een vermoeden van OPS hebben samen **€525** aan kosten gemaakt.
- In totaal hebben de 46 respondenten, die een kostenopgave hebben verstrekt, **€383.239 uitgegeven aan juridische kosten.**

Schatting totale juridische kosten

Op basis van deze gegevens is een schatting gemaakt van de totale juridische kosten die de juridisch actieve respondenten hebben gemaakt.

- de 44 respondenten met een schadevergoeding ex art. 7:658 BW, waarvan drie respondenten tevens een ontbindingsprocedure met succes heeft gevolgd, hebben naar schatting €476.916 uitgegeven.

- de 24 respondenten met een OPS diagnose zonder schadevergoeding ex art. 7:658 BW (waarvan 5 een ontbindingsprocedure hebben gevolgd) hebben naar schatting €89.856 uitgegeven.

- de 41 respondenten met een OPS diagnose wier schadevergoeding ex art.7: 658 BW nog in behandeling is, en waarvan 3 respondenten een ontbindingsvergoeding ex art.7: 685 BW hebben ontvangen, hebben €432.848 uitgegeven.

- de 10 respondenten met een vermoeden van OPS die geen schadevergoeding hebben, maar waarvan er wel twee een ontbindingsvergoeding hebben ontvangen, hebben naar schatting € 2.620 aan juridische kosten gemaakt.

Het totale bedrag aan juridische kosten voor de groep van 119 juridisch actieve respondenten bedraagt naar schatting €1.016.260.

²⁷ De succeskans bij een ontbindingsverzoek ex art.7:685 BW kan niet worden berekend omdat niet is gevraagd naar het aantal ontbindingsverzoeken.

Verhouding kosten en opbrengsten

Op basis van de werkelijke opbrengsten en de schatting van de juridische kosten kan de verhouding tussen kosten en opbrengsten worden weergegeven. Het verhoudingsgetal is 2,4. Dat wil zeggen: de betrokken juridisch actieve OPS slachtoffers hebben €1,00 moeten uitgeven voor een opbrengst van €2,40.

Als we de verhouding kosten en opbrengsten in een breder perspectief plaatsen en ook de uitgaven van werkgevers, hun juridisch belangenbehartigers en de betrokken verzekeraars in ogenschouw nemen dan wordt het verhoudingsgetal nog ongunstiger. Ervan uitgaande dat deze laatste groep evenveel kosten moet maken als de groep OPS slachtoffers dan wordt de situatie nog ongunstiger: voor het realiseren van €2.4 miljoen aan schadevergoeding wordt door alle betrokken partijen €2 miljoen kosten gemaakt. Het verhoudingsgetal is dan 1,2. Dat wil zeggen dat voor de opbrengst van €1,20 ten behoeve van het slachtoffer, alle betrokken partijen gezamenlijk €1,00 kosten maken.

Mogelijk kan deze verhouding in de toekomst nog verbeteren. Immers de groep van 41 respondenten met een OPS diagnose wier schadevergoeding nog in behandeling is kan natuurlijk nog met succes de procedure afronden. Als alle respondenten succes hebben zullen de opbrengsten vanzelfsprekend stijgen met bijna €2 miljoen ($41 * €46.076 = €1.889.116$). Het uitgangspunt hierbij is de gemiddelde schadevergoeding van €46.076 die tot nu toe is gerealiseerd. Hierdoor kan het totaal aan opbrengsten naar maximaal €4.369.777 stijgen. Daardoor wordt het verhoudingsgetal 4,3 dat wil zeggen €1,00 kosten ten opzichte van €4,30 aan opbrengsten. Of deze gunstigere verhouding tussen kosten en opbrengsten zal worden bereikt is echter maar de vraag. Immers, het is niet uitgesloten dat de juridische kosten van deze groep die van de respondenten die reeds een schadevergoeding hebben ontvangen zullen overschrijden. Dat komt door de lange duur van de procedure, de betaling van de kosten van gerechtelijke procedures, en extra kosten voor advocaten, medisch adviseurs en externe deskundigen.

4.4. Motieven om geen juridische stappen te ondernemen

Meer dan de helft van de respondenten (122 respondenten, 52%) heeft geen schadeclaim ingediend.

De betrokkenen is gevraagd of men heeft overwogen om de werkgever aansprakelijk te stellen. 66 respondenten (54%) die geen claim hebben ingediend, hebben wel overwogen dit te doen, 47 respondenten (39%) hebben dat nooit overwogen (de overige 7% heeft deze vraag niet beantwoord).

Tevens is gevraagd welke overwegingen men had om de werkgever niet aansprakelijk te stellen. In tabel 14 wordt hiervan een overzicht geboden. De respondenten mochten meerdere antwoorden aankruisen.

Tabel 14: Overwegingen om niet aansprakelijk te stellen

Geringe kans op succes	55
Procedure kost teveel energie, te grote belasting	48
Duur van de juridische procedure	23
Ik was niet op de hoogte van de juridische mogelijkheden	21
Kosten juridische procedure	16
Werkgever heeft mij goed behandeld	15
Ik heb verschillende werkgevers gehad waardoor niet te achterhalen is wie verantwoordelijk was	11
Bedrijf bestaat niet meer	10
Anderen hebben mij het afgeraden	8
De werkgever was volgens mij niet verantwoordelijk voor het ontstaan van de beroepsziekte	5
Mijn zaak was verjaard	4
(Nog) geen OPS vastgesteld, geen heldere diagnose	4
Ik ben zelfstandige, had eigen bedrijf	4
Na WW uitkering toch weer werk.	3
Weet niet bij wie ik terecht kan	2
Werkgever is mijn vader	1
Ik ben nog werkzaam bij betrokken werkgever	1
Werkgever verklaarde dat hij zich met alle mogelijke juridische middelen zal verzetten tegen een claim	1
Ik kon gebruik maken van de VUT	1

Hoofdstuk 5. Financiële schade door OPS?

Hiervoor is de werk- en inkomenspositie van de respondenten beschreven. Daarna is een overzicht gegeven van schadevergoedingen die betrokkenen hebben ontvangen via een ontslagprocedure dan wel via een beroep op de werkgeversaansprakelijkheid. De respondenten zijn daarbij ingedeeld naar respondenten met OPS diagnose en respondenten met vermoedelijk OPS.

In deze paragraaf staat centraal wat de totale financiële schade van de betrokkenen is.

Tabel 15: Berekende financiële schade door OPS.

Financiële schade ?	A. respondenten schadevergoeding (n=44) OPS <u>diagnose</u> :42 <u>vermoedelijk OPS</u> : 2	B. respondenten met OPS <u>diagnose</u> en zonder schadevergoeding (n=155)	C. respondenten met <u>vermoedelijk OPS</u> zonder schadevergoeding <u>diagnose</u> (n= 35) ²⁸
Financiële schade			
Respons op vraag of er sprake is van financiële schade	100%	99%	97%
Aantal respondenten met financiële schade	44 (100%)	140 (90%)	29 (83%)
Omvang financiële schade			
Respons op vraag over de omvang van de geleden schade	86%	77%	60%
Gemiddelde schade pmnd/pjr	€ 566 / €6.800	€ 635 / €7.620	€ 578 / €6.936
Laagste schade	€ 100	€ 150	€ 150
Hoogste schade	€1.718	€3.500	€2.200
Mediaan ²⁹	€ 466	€ 474	€ 480
Modus ³⁰	€ 500	€ 500	€ 300
Inkomen per maand			
Respons op deze vraag	84%	86%	74%
gemiddeld	€1.281	€1.330	€1.308
Laagste inkomen	€ 333	€ 700	€ 886
Hoogste inkomen	€1.998	€3.581	€2.000
Mediaan	€1.274	€1.260	€1.238
Modus	€1.290	€1.200	€ 886
Schadejaren			
Respons op deze vraag	100%	98%	71%
gemiddeld	16	18	18
Mediaan	15	16	19
Modus	13	15	20
Kleinste aantal schadejaren	2	0	5
Grootste aantal schadejaren	31	43	39
Berekende schade = schadejaren* gemiddelde schade pjr.			
Gemiddelde schade (gemiddeld aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade)	€108.800	€137.160	€124.848
Laagste berekende schade (kleinste aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade)	€ 13.600	0	€ 34.680
Hoogste berekende schade (grootste aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade)	€210.800	€327.660	€270.504
Ontvangen schadevergoeding			
Gemiddeld	€ 47.368	0	0
Mediaan	€ 38.571	0	0
Modus	€ 40.000	0	0
Laagste schadevergoeding	€ 5.000	0	0
Hoogste schadevergoeding	€166.942	0	0
Netto gemiddelde schade	€ 61.532	€137.160	€124.848
Ontbindingsvergoeding			
Aantal vergoedingen	3 (7%)	7 (4%)	2 (7%)
Gemiddeld bedrag	€ 39.833	€ 37.034	€ 8.850
Laagste vergoeding	€ 12.000	€ 850	€ 5.200
Hoogste vergoeding	€ 67.500	€ 205.00	€ 12.500
mediaan	€ 40.000	€ 5.500	

²⁸ 7 respondenten uit deze groep hebben de werkgever aansprakelijk gesteld, waarvan 2 met succes, 2 nog in behandeling, 2 gestopt op eigen initiatief en 1 missing.

²⁹ 50% van de respondenten heeft een schade kleiner of gelijk aan €474 respectievelijk €480.

³⁰ het bedrag aan financiële schade dat het meest voorkomt.

De financiële schade wordt hier op twee manieren in beeld gebracht. Enerzijds via door de respondenten zelf gerapporteerde schade, anderzijds door de berekende 'life time' schade.

Door respondenten gerapporteerde schade

Aan de respondenten zijn de volgende twee vragen voorgelegd:

1. Hebt u financiële schade opgelopen door de beroepsziekte(n)?
2. en zo ja, hoeveel schade hebt u opgelopen door de beroepsziekte(n):
geef een schatting van de financiële schade netto per maand.

Berekende 'life time' financiële schade

Deze schade is berekend aan de hand van de volgende formule:

Berekende schade = aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade

De ratio achter dit schadebegrip is de volgende: de totale financiële schade die iemand heeft als gevolg van deze beroepsziekte is niet alleen afhankelijk van de netto schade per maand, maar ook van het aantal jaren dat men schade heeft geleden en zal lijden. Daarom is per respondent het aantal schadejaren berekend. Vroegere schadejaren zijn berekend door het verschil te nemen tussen het jaar waarin men definitief is uitgevallen door de beroepsziekte (vraag 5) en het jaar 2008. Toekomstige schadejaren zijn berekend door het verschil in jaren te berekenen tussen 2008 en de AOW leeftijd³¹.

Tabel 15 en tabel 16 bieden een overzicht van de financiële schade door OPS, waarbij zowel de door de respondenten gerapporteerde schade in beeld is gebracht, als de berekende schade. Tevens is voor de groep van 44 respondenten, die een schadevergoeding heeft ontvangen op basis van werkgeversaansprakelijkheid, de schade berekend na aftrek van de ontvangen schadevergoeding.

In tabel 15 wordt een onderscheid gemaakt in 3 groepen, te weten respondenten die een schadevergoeding hebben ontvangen (kolom A), respondenten met een OPS diagnose die geen schadevergoeding hebben ontvangen (kolom B) en in de derde kolom respondenten die vermoedelijk OPS hebben en die geen schadevergoeding hebben ontvangen (kolom C).

De 44 respondenten die een schadevergoeding hebben ontvangen³² (zie kolom A) rapporteren een gemiddelde schade per maand/jaar van €566 / €6.800. Zonder schadevergoeding heeft deze groep gemiddeld €1.281 aan inkomsten. 50% van deze groep heeft een inkomen beneden de €1.274. Een inkomen van €1.290 per maand komt het meest voor (modus). Gemiddeld heeft deze groep 16 schadejaren. Ook in het aantal schadejaren is weer een grote variatie zichtbaar: het kleinste aantal schadejaren is 2 en het grootste aantal is 31 schadejaren. Op basis hiervan is de berekende gemiddelde schade €108.800. Deze groep heeft een schadevergoeding ontvangen van gemiddeld €47.368, waardoor de gemiddelde 'life time' schade voor deze groep €61.532 bedraagt.

De vergelijking van de groep van 44 respondenten die wél een schadevergoeding heeft ontvangen met de 2 groepen die dat niet hebben gekregen (zie kolom B en C), levert een verassend resultaat op: deze 2 groepen respondenten hebben een gemiddeld hogere schade dan de respondenten die wel een schadevergoeding hebben ontvangen. Het betreft in dit geval zowel de gerapporteerde netto schade, het aantal schadejaren, als de berekende schade.

Datzelfde beeld is zichtbaar in tabel 16. In die tabel zijn de 44 respondenten met schadevergoeding (kolom A) vergeleken met de 114 respondenten die wel een OPS diagnose hebben en geen schadevergoeding hebben ingediend (kolom D) en 41 respondenten met een OPS diagnose wiens claim tot schadevergoeding nog in behandeling is (kolom E). Beide groepen (die in feite een onderverdeling zijn van de groep van 155 respondenten uit kolom B) hebben gemiddeld een hogere schade en meer schadejaren.

³¹ Voor de respondenten die vóór 1955 zijn geboren is 65 jaar als AOW leeftijd gekozen; voor de overige respondenten is 67 jaar als AOW leeftijd als uitgangspunt genomen.

³² Deze groep bestaat uit 42 respondenten met een OPS diagnose en 2 respondenten met een vermoeden van OPS.

Tabel 16: Kenmerken respondenten met schadevergoeding ten opzichte van respondenten met OPS diagnose en geen schadevergoeding cq in behandeling

Financiële schade?	A. respondenten <u>schadevergoeding</u> (n=44)	D. respondenten met OPS <u>diagnose</u> en geen schadevergoeding ontvangen of ingediend (n=114)	E. respondenten met OPS <u>diagnose</u> en schadevergoeding in behandeling (n= 41)
Financiële schade			
Respons op vraag of er sprake is van financiële schade	100%	98%	100%
Aantal respondenten met financiële schade	100%	88%	98%
Omvang financiële schade			
Respons op deze vraag	86%	73%	88%
Gemiddelde schade pm/pjr	€ 566 / €6.800	€ 5.98/ €7.176	€ 720/ €8.640
Laagste schade	€ 100	€ 150	€ 200
Hoogste schade	€1.718	€3.500	€3.000
Mediaan ³³	€ 466	€ 447	€ 522
Modus ³⁴	€ 500	€ 400	€ 500
Inkomen per maand			
Respons op deze vraag	84%	83%	97%
gemiddeld	€1.281	€1.332	€1.324
Laagste inkomen	€ 333	€ 866	€ 700
Hoogste inkomen	€1.998	€1.909	€2.020
Mediaan	€1.274	€1.254	€1.270
Modus	€1.290	€1.200	€1.300
Schadejaren			
Respons op deze vraag	100%	97%	100%
gemiddeld	16	18	17
Mediaan	15	17	15
Modus	13	16	15
Kleinste aantal schadejaren	2	0	0
Grootste aantal schadejaren	31	43	41
Berekende schade = Schadejaren* gerapporteerde netto schade			
Respons op deze vraag	100%	97%	60%
Gemiddelde schade (gemiddeld aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade)	€108.800	€129.168	€146.880
Laagste berekende schade (kleinste aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade)	€ 13.600	0	0
Hoogste berekende schade (grootste aantal schadejaren* gerapporteerde netto schade)	€210.800	€308.568	€354.240
Ontvangen schadevergoeding			
Gemiddeld	€ 47.368	0	0
Mediaan	€ 38.571	0	0
Modus	€ 40.000	0	0
Laagste schadevergoeding	€ 5.000	0	0
Hoogste schadevergoeding	€166.942	0	0
Netto gemiddelde schade	€ 61.532	€129.168	?
Ontslagvergoeding			
Aantal vergoedingen	4 (10%)	4 (4%)	3 (7%)
Gemiddeld bedrag	€ 39.833	€ 37.034	€ 11.696
Laagste ontslagvergoeding	€ 12.000	€ 850	€ 5.000
Hoogste ontslagvergoeding	€ 67.500	€ 205.00	€ 25.000
mediaan	€ 40.000	€ 5.500	€ 5.089

³³ 50% van de respondenten heeft een schade kleiner of gelijk aan €474 respectievelijk €480.

³⁴ het bedrag aan financiële schade dat het meest voorkomt.

Hoofdstuk 6. Slotbeschouwing

In deze slotbeschouwing wordt advies gegeven aan de Vereniging OPS over het toekomstig beleid inzake collectieve of individuele vergoeding van schade.

De centrale vraag is: moet de Vereniging OPS is haar beleid meer richten op het bepleiten van collectieve vergoeding van schade of moet ze juist haar leden blijven ondersteunen bij het indien van individuele schadeclaims?

Voor een antwoord op deze vraag zijn de volgende twee constatering van belang:

1. Bijna 50% van de OPS ers leeft van een inkomen uit arbeid of sociale zekerheid op of onder bijstandsniveau.
2. Het aansprakelijkheidsrecht biedt slechts een deel van de OPS'ers financieel uitkomst.

De vereniging wordt daarom geadviseerd te streven naar een collectieve oplossing. De vorming van een OPS fonds is een dergelijke collectieve oplossing.

Omdat echter onzeker is of betrokken partijen een plan voor een dergelijk fonds steunen, wordt aangeraden het aansprakelijkheidstraject te blijven bewandelen.

In dat laatste geval wordt ook geadviseerd de verjaring te stuiten van degenen die nog geen aansprakelijkheidsclaim hebben ingediend.

Conform ILO verdrag 121 is de Nederlandse Staat verplicht ervoor te zorgen dat werknemers die als gevolg van een arbeidsongeval of beroepsziekte arbeidsongeschikt zijn geraakt minimaal 60% van het laatstverdiende loon te garanderen. Uit dit onderzoek blijkt echter dat 31 respondenten (16% van het totaal aantal respondenten met een OPS diagnose; 20% van de respondenten die zijn aangewezen op een uitkering krachtens de sociale zekerheid) een uitkering ontvangen van minder dan 60%. De Vereniging OPS wordt geadviseerd deze situatie onder de aandacht te brengen van de regering, en er op aan te dringen aan deze situatie een einde te maken.

Tabel 17: Overzicht van de totale netto inkomsten (inkomen uit arbeid, sociale zekerheid en toeslagen of aanvullingen vanwege lijfrente, wao gat verzekering e.d.) van de respondenten ingedeeld naar inkomensklasse.

	A.respondenten schadevergoeding (n=44)	D.respondenten met OPS diagnose en geen schadevergoeding hebben ontvangen en/of ingediend (n=114)	E. respondenten met OPS diagnose en schadevergoeding in <u>behandeling</u> (n= 41)	C.respondenten met <u>vermoeden</u> OPS zonder schadevergoeding diagnose (n= 35)³⁵	Alle respondenten (n=234)
tot € 600	2 % (1)				(1)
€ 601 - € 750			2% (1)		(1)
€ 751 - € 900		5% (6)	2% (1)	3% (1)	3% (8)
€ 901 - €1.150	16% (7)	18% (21)	22% (9)	26% (9)	20% (46)
€1.151 - €1.300	32% (14)	25% (28)	30% (12)	17% (6)	26% (60)
	50%	48%	56%	46%	49% (116)
€1.301 - €1.450	16% (7)	12% (14)	15% (6)	9% (3)	13% (30)
€1.451 - €1.600	11% (5)	8% (9)	7 % (3)	9% (3)	9% (20)
€1.601 -	7% (3)	14% (16)	17% (7)	9% (3)	12% (29)
missing	16% (7)	18% (20)	5% (2)	28% (10)	16% (39)

³⁵ 7 respondenten uit deze groep hebben de werkgever aansprakelijk gesteld, waarvan 2 met succes, 2 nog in behandeling, 2 gestopt op eigen initiatief en 1 missing.

1. 49% van alle respondenten heeft een inkomen op of onder bijstandsniveau

Tabel 17 biedt een overzicht van de (netto) inkomsten van alle 234 respondenten: 44 respondenten met schadevergoeding (kolom A), 114 respondenten met een OPS diagnose die geen schadevergoeding hebben ingediend (kolom D), 41 respondenten met een OPS diagnose wier claim op een schadevergoeding nog in behandeling is (kolom E), 35 respondenten met vermoedelijk OPS die (nog) geen schadevergoeding hebben ontvangen (kolom C). De laatste kolom biedt het overzicht van alle 234 respondenten.

De tabel maakt inzichtelijk dat de meeste OPS'ers zich in een financieel benarde positie bevinden. Bijna de helft van alle 234 respondenten (49%) heeft een inkomen op of onder bijstandsniveau, dat wil zeggen een inkomen uit werk, sociale zekerheid en/of extra toeslag van €1.300 of minder.^{36 37}

Een klein deel van de respondenten (23%, 53 respondenten) is geheel of gedeeltelijk gecompenseerd via een schadevergoeding uit een juridische procedure in verband met werkgeversaansprakelijkheid (44 respondenten) of een ontbindingsvergoeding (negen respondenten). De overige respondenten (77%, 181 respondenten) hebben een dergelijke compensatie (nog) niet.

De groep van 44 respondenten heeft een schadevergoeding ontvangen van gemiddeld €47.368. Uit een eigen berekening³⁸ volgt dat deze groep van 44 het maandelijks besteedbaar inkomen met gemiddeld €250 kan verhogen. Daardoor heeft nagenoeg de gehele groep respondenten met een schadevergoeding uiteindelijk een besteedbaar inkomen van €1.300 of meer. Daarnaast kunnen drie van deze 44 respondenten het inkomen extra aanvullen met een ontbindingsvergoeding³⁹.

43% van alle respondenten heeft een werkende partner.

Een deel van de respondenten (9 respondenten, ruim 4%) met een OPS diagnose kan op korte termijn in een WWB uitkering geraken⁴⁰: Vier respondenten die uitsluitend een uitkering krachtens de WW ontvangen en vijf respondenten die een WW uitkering combineren met een gedeeltelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering

Datzelfde lot kan op langere termijn 36 respondenten (18%) met een OPS diagnose treffen⁴¹, die geheel of gedeeltelijk werkzaam zijn in het arbeidsproces en die op den duur vanwege hun gezondheid niet meer in staat zijn om arbeid te verrichten, wat gezien de aard van hun aandoening niet ondenkbeeldig is.

36 De netto bedragen voor bijstandsuitkering zijn voor een alleenstaande 647,54 euro en voor samenwonenden 1295,07 euro netto per maand (2009).

37 Voor werknemers die een beroep moeten doen op een sociale zekerheidsuitkering en door die uitkering onder het sociaal minimum terechtkomen, bestaat de mogelijkheid een beroep te doen op de Toeslagenwet. Deze wet voorziet in een toeslag op de uitkering tot het sociaal minimum. In de Toeslagenwet wordt geen rekening gehouden met het inkomen van de partner. Een uitzondering daarop vormen degenen die een beroep doen op een WW vervolguitering. In dat geval geldt er wel een zogenaamde 'beperkte' partnertoets.

38 Hierbij is het gemiddelde bedrag van schadevergoeding gedeeld door het gemiddeld aantal schadejaren en vervolgens door het aantal maanden per jaar (12).

39 Dat geldt ook voor negen respondenten uit de andere groepen.

40 Dit geldt ook voor 2 respondenten met vermoedelijk OPS.

41 Zie pagina 15: dit geldt ook voor 11 respondenten met vermoedelijk OPS.

2. Het civiele aansprakelijkheidsrecht biedt een oplossing voor een deel van de OPS'ers.

De Vereniging OPS stimuleert al enige jaren haar leden tot het indienen van een schadeclaim. In sommige gevallen ondersteunt ze haar leden bij het vinden van een geschikte rechtshulpverlener of in de voorbereiding van een claim. Dat heeft in de loop der jaren tot een gestage toename van het aantal ingediende claims gezorgd. In totaal hebben tot 1 januari 2009 119 respondenten een schadeclaim ingediend. Door de komst van Bureau Beroepsziekten FNV het aantal ingediende schadeclaims fors toegenomen: van 1986 tot 2000 hebben 33 respondenten een claim ingediend, na 2000 hebben 70 respondenten een schadeclaim ingediend.⁴² (zie hiervoor bijlage 4: juridische bijstand)

Ruim de helft van de respondenten met een OPS diagnose (52%) heeft ondertussen een schadeclaim ingediend bij de voormalig werkgever. 48% van de respondenten met een OPS diagnose heeft dat nog niet gedaan. Bij de respondenten met vermoedelijk OPS liggen de cijfers anders: 24% heeft wel een claim ingediend en 76% niet.

Wat is de balans van deze claim activiteiten?

Aan de ene kant staan de positieve aspecten. De claimactiviteiten hebben ertoe bijgedragen dat €2.084.222 aan schadevergoedingen is geïncasseerd. Hierdoor zijn 44 respondenten gecompenseerd: 42 van de 197 respondenten met een OPS diagnose (21%) en 2 van de 37 respondenten met vermoedelijk OPS. Op dit moment hebben nog eens 41 respondenten met een OPS diagnose (21%) een zelfde kans: hun aansprakelijkheidsclaim is nog in behandeling. Met andere woorden, door de claimactiviteiten hebben op dit moment (maximaal) 42% van de respondenten met een OPS diagnose baat hebben een schadevergoeding ontvangen, waardoor zij hun besteedbaar inkomen hebben vergroot of in de toekomst kunnen vergroten. Dit resultaat stemt tot tevredenheid. Het is niet alleen 'pure winst' in financieel opzicht. Uit een eerder gehouden onderzoek naar motieven van OPS'ers die een schadeclaim hebben ingediend⁴³ blijkt dat het ontvangen van een schadeclaim ook in sociaal - emotioneel opzicht positieve effecten met zich meebrengt, onder andere omdat men de schadevergoeding beschouwt als een erkenning van de beroepsziekte.

Er is ook een aantal kanttekeningen te plaatsen bij de resultaten van deze claimactiviteiten:

1. De schadevergoeding die aan betrokkenen is uitgekeerd staat niet in verhouding tot de werkelijke schade die betrokkenen lijden. Dat is op te maken uit tabel 15: gemiddeld is €47.368 aan schadevergoeding uitgekeerd. Die schadevergoeding bedraagt minder 50% van de gemiddelde, door de respondenten opgegeven, werkelijke financiële schade (€108.800). De variatie in hoogte van de schadevergoeding is niet alleen groot (laagste schadevergoeding €5.000, hoogste schadevergoeding €166.492), ook de verhouding tussen uitgekeerde schadevergoeding en opgegeven schade varieert enorm: de minimum verhouding is 3% (€5.000 schadevergoeding en €156.000 opgegeven financiële schade) en de maximumverhouding is 240% (€55.000 schadevergoeding en €22.800 opgegeven financiële schade).
2. 10% van de totale groep respondenten (21% van degenen die een juridische procedure zijn gestart) is niet succesvol, dat wil zeggen, is zelf gestopt met een dergelijk procedure of heeft moeten stoppen omdat de claim is afgewezen. Terwijl deze groep wel schade heeft en een duidelijk gediagnosticeerde beroepsziekte. Dat duidt er op dat het wel of niet verkrijgen van een schadevergoeding voor een deel gebaseerd is op toeval.
3. Wat opvalt is de lange duur van de procedures: gemiddeld 4,5 jaar voor degenen die een schadevergoeding hebben ontvangen en reeds 6 jaar voor degenen wier zaak nog in behandeling is.

⁴² 16 respondenten die een schadeclaim hebben ingediend hebben niet vermeld in welk jaar zij dat hebben gedaan
⁴³ Eshuis, W.A., Schaapman, M.H., Philipsen, N.J., Popma, J.R. et al, Leerzame Schadeclaims: Lerende van 'worst case scenarios' als opstap naar effectieve interventie en preventie rond beroepsziekten, Amsterdam: Hugo Sinzheimer Instituut, 2009.

4. De kosten die gemoeid zijn met de juridische procedures zijn zeer hoog, niet alleen voor werknemers met OPS maar ook voor werkgevers en verzekeraars. Zij zijn naar schatting ongeveer gelijk aan de uitgaven voor schadevergoedingen.

Het civiele aansprakelijkheidsrecht is derhalve niet een systeem dat ertoe leidt dat allen die financiële schade lijden door OPS een vergelijkbare schadevergoeding ontvangen. Wat juist opvalt zijn de grote verschillen tussen de respondenten. Enerzijds wordt dat veroorzaakt door de barrières die er zijn om een schadeclaim in te dienen, zoals in tabel 14 is weergegeven. Daarnaast is de variatie in schadevergoedingen enorm groot. Die variatie lijkt niet verklaard te kunnen worden door de werkelijke schade van betrokkene.

Ook valt op dat degenen die geen schadevergoeding hebben ingediend of (nog) niet hebben ontvangen, een gemiddeld hogere financiële schade hebben dan de respondenten die wel een schadevergoeding hebben ontvangen.

Dit is wederom een ondersteuning voor de stelling dat het verkrijgen van een schadevergoeding op basis van het aansprakelijkheidsrecht vooral gebaseerd is op toeval, kwaliteit van de rechtshulp of bereidheid van de verzekeraar de schade te vergoeden.

3. Voldoet de sociale zekerheidsuitkering van alle OPS'ers aan de ILO normen?

Nederland is aangesloten bij de ILO (International Labour Organisation). In ILO verband zijn een groot aantal verdragen (conventies) ondertekend, waarin, onder andere, rechten van werknemers zijn vastgelegd. Verdrag 121 gaat over de loonderving bij arbeidsongevallen en beroepsziekten. Volgens dit ILO verdrag moeten werknemers die arbeidsongeschikt zijn geworden door een arbeidsongeval of een beroepsziekte (zoals OPS) ten minste 60% van het laatstverdiende loon ontvangen.⁴⁴ Er mag vanuit worden gegaan dat de 197 respondenten met een OPS diagnose respondenten onder dit regime vallen. 80% van de respondenten met een OPS diagnose heeft een uitkering krachtens de sociale zekerheid, dat wil zeggen een geheel of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheiduitkering danwel een werkloosheidsuitkering. Bij deze groep is nagegaan hoeveel respondenten een sociale zekerheidsuitkering hebben die onder de 60% norm uitkomt. In totaal betreft het 31 respondenten met een OPS diagnose, die minder dan 60% uitkering van hun norminkomen⁴⁵ ontvangen. Daarnaast ontvangen drie zelfstandig ondernemers met een OPS diagnose een uitkering die minder dan 60% van het oorspronkelijke inkomen uitkeert .

4. Advies

Gezien de onderzoeksuitkomsten ligt het voor de hand dat de Vereniging OPS aandacht blijft schenken aan de financiële situatie van OPS'ers.

Voor die belangenbehartiging zijn drie aanknopingspunten.

1. betere (uitvoering van) sociale zekerheid

Het eerste aanknopingspunt voor belangenbehartiging ligt in de sociale zekerheid.

De Vereniging OPS wordt geadviseerd zich te wenden tot de Nederlandse overheid in verband met de overtreding van de 60% norm, zoals die in het ILO 121 verdrag is vastgelegd. Daarnaast kan de Vereniging OPS pleiten voor een verbetering van de sociale zekerheidsuitkeringen van betrokkenen: allen die een OPS diagnose hebben zouden in aanmerking moeten kunnen komen voor een **volledige** arbeidsongeschiktheidsuitkering.

2. meer aansprakelijkheidsclaims

Het aansprakelijkheidsrecht biedt een tweede aanknopingspunt. In dit rapport wordt geconstateerd dat 48% van de respondenten met een diagnose OPS nog geen schadeclaim heeft ingediend. Deze groep van naar schatting 226 (ex) werknemers met een diagnose OPS kan proberen schade te verhalen. Uitgaande van een succespercentage van 100% en een gemiddeld schadebedrag van €46.076⁴⁶ levert dit een totaal bedrag op aan €10.413.176. Bij een succespercentage van 75% daalt dit bedrag tot €7.809.882. De totale kosten voor deze

⁴⁴ zie hiervoor onder andere: De betekenis van internationale normen voor de Nederlandse sociale zekerheid Mr. F.J.L. Pennings Kluwer – 2004, ISBN: 90-13-02109-3

⁴⁵ voor drukkers is als norminkomen van gemiddeld €2000 netto per maand; voor alle andere beroepsbeoefenaren is het gemiddelde netto maandinkomen van een schilder genomen, zijnde €1770

⁴⁶ het gemiddeld schadebedrag van de 42 respondenten met een OPS diagnose die een schadevergoeding hebben ontvangen

benadering zijn zowel voor alle partijen echter zeer hoog. Op basis van het eerder berekende verhoudingsgetal tussen kosten en opbrengsten (zie pagina 24: per €1,20 aan opbrengst moeten €1,00 aan kosten worden gemaakt) kunnen de kosten voor deze toekomstige claimactiviteiten worden beraamd op €8.642.936, gelijkelijk verdeeld over werknemers enerzijds en werkgevers en verzekeraars anderzijds.

Het indienen van aansprakelijkheidsclaims door de 226 (ex) werknemers met een diagnose OPS die nog geen claim hebben ingediend zou werkgevers, werknemers en verzekeraars gezamenlijk (maximaal) **€19.056.112** kunnen gaan kosten. Mochten de (ex-) werknemers met vermoedelijk OPS ook besluiten een schadeclaim in te dienen dan neemt dit bedrag natuurlijk toe.

3. een OPS fonds

De vraag is of er alternatieven denkbaar zijn voor de civielrechtelijke aansprakelijkheid, die niet de nadelen kennen van de civielrechtelijke aansprakelijkheid. In een (nog niet gepubliceerd⁴⁷) onderzoek naar vormen van werknemerscompensatie, dat wil zeggen compensatie van schade die door werknemers wordt geleden als gevolg van een arbeidsongeval of beroepsziekte, onderscheid ik vijf hoofdvormen van compensatie, namelijk:

- I. Compensatie op basis van aansprakelijkheidsrecht, werkgeversaansprakelijkheid
- II. Compensatie op basis van een verzekering tegen werkgeversaansprakelijkheid
- III. Directe verzekering
- IV. Compensatiefonds
- V. Contractuele compensatie

De eerste twee vormen zijn gebaseerd op het aansprakelijkheidsrecht. Daarvan is hiervoor reeds vastgesteld dat dit tot op heden slechts een beperkte betekenis heeft voor de OPS'ers. Over een directe verzekering is de afgelopen jaren een politieke discussie gevoerd. Zo kwam toenmalig Minister de Geus met het voorstel een directe verzekering in te voeren in de vorm van de zogenaamde Extra Garantieregeling Beroepsrisico's (EGB). Hiervoor was onvoldoende maatschappelijk en politiek draagvlak. Toch is het niet uitgesloten dat binnen niet al te lange tijd in Nederland hierover opnieuw een politieke discussie wordt gevoerd gezien het feit dat Nederland niet voldoet aan ILO norm 121. De Vereniging OPS zou ervoor kunnen kiezen de politieke discussie weer op gang te brengen, bijvoorbeeld naar aanleiding van de publicatie van dit rapport. Het is echter maar de vraag of dit op relatief korte termijn resultaat oplevert voor de slachtoffers van OPS, onder andere omdat het onzeker is of een dergelijke directe verzekering met terugwerkende kracht geldt voor de slachtoffers van OPS en andere beroepsziekten. Het ligt het meest voor de hand om een combinatie van een compensatiefonds en contractuele compensatie na te streven. Primair staat in dat geval de fondsgedachte. Misschien is het mogelijk een OPS fonds te creëren waaruit allen met een OPS diagnose die nog geen of onvoldoende schadevergoeding hebben ontvangen, een van te voren vastgesteld bedrag aan schadevergoeding ontvangen. Een dergelijk fonds zou gevuld moeten worden door verschillende partijen die mede verantwoordelijk zijn voor het ontstaan van OPS, zoals de producenten van oplosmiddelhoudende producten en werkgevers. Het gaat met name om bedrijfstakken waar oplosmiddelhoudende producten worden verwerkt en toegepast (o.a. schildersbedrijf, grafische sector, chemie, verffabrikanten, autospuiterijen, metaalsector, woningbranche, parketleggers). Het ligt voor de hand om ten behoeve van de ontwikkeling van een dergelijk fonds met betrokken partijen van gedachten te wisselen over hun visie op een dergelijk fonds. Ook de rijksoverheid en het Verbond van Verzekeraars zouden in deze gesprekken betrokken moeten worden.

⁴⁷ W. Eshuis. Werknemerscompensatie in de steigers (publicatie verwacht in 2011).

Bijlagen

Bijlage 1: kenmerken respondenten

Bijlage 2: naast OPS andere beroepsziekte?

Bijlage 3: vragenlijst

Bijlage 4: juridische bijstand

Bijlage 5: beschrijving van de uitkeringssituatie van respondenten met OPS -diagnose die niet voldoen aan de ILO norm

Bijlage 1: beroepen/sectoren respondenten

	Respondenten met OPS diagnose (N= 197)	Respondenten met vermoedelijk OPS (N=37)	samenstelling groep met OPS-diagnose Solvent Team ⁴⁸
Schilder/Schildersbedrijf,	74 (38%)	10 (27%)	160 (40%)
Spuiter/Autospuiterij&carrosserie	37 (19%)	6 (16%)	88 (20%)
Drukker/Drukkerij	21 (11%)	4 (11%)	50 (12%)
Tapijtlegger/Woninginrichting	15 (8%)	5 (14%)	20 (5%)
Medewerker Chemische industrie	14 (7%)	2 (5%)	19 (5%)
Parketvloerenlegger	2 (1%)	-	4 (1%)
Overige beroepen/sectoren/onbekend	34 (22%)	10 (27%)	78 (21%)
Totaal per 31122008	197	37	419

Overige beroepen en sectoren

	Respondenten met OPS diagnose (n=34)	Respondenten vermoedelijk OPS (n=10)
metaal	2	2
bouw	6	2
meubelindustrie	2	-
land-en tuinbouw	3	1
autobedrijf	1	-
timmerfabriek	2	1
defensie	-	1
chemisch laboratorium	1	
ziekenhuis		
gemeentelijk vervoerbedrijf	2	
scheepswerf	2	
polyesterschepen		
energie	1	
groothandel autolakken	1	
polyesterbouw-glasvezel	1	
schoenmakerij	1	
sociale werkvoorziening	1	
tabakindustrie	1	
tandtechniek	1	
wol en katoenweverij	1	
Nederlandse Spoorwegen	1	1
glascentrale	1	
geen opgave	3	2
totaal	34	10

⁴⁸ volgens opgave Solvent Team

Bijlage 2: naast OPS andere beroepsziekte?

Ja een andere beroepsziekte namelijk	41 respondenten
rug	5
artrose	4
overmatige slijtage van spieren en gewrichten door zwaar werk	3
reuma; hoge bloeddruk	2
schouderklachten	2
versleten knie	2
versleten nek	2
slokdarm/strottenhoofd kanker	2
parkinsonisme	2
slijtage linker arm	1
menière	2
chronische spieraanhechtingen / gewrichtsziekte	1
diffusiestoornis in de longen (hypoxemie)	1
allergie	2
nikkel astma	1
nierinstabiliteit getransplanteerd HB	1
Peutz Jeghers	1
burn out	1
diffusiestoornis	1
slaap apneu	1
zenuwbeschadiging benen	1
ziekte van renoir	1
versleten elleboog	1
maagklachten	1
gevoelig voor chemische stoffen	1
tinitis	1

Bijlage 3: vragenlijst

I. diagnose beroepsziekte

1. Hebt u OPS?

- ja (>ga naar vraag 2)
- weet ik nog niet (>ga naar vraag 2)
- nee (>ga naar vraag 3)

2. Wie heeft het OPS bij u vastgesteld?

Let op: u mag meerdere antwoorden geven; kruis dan meerdere hokjes aan

- Solvent Team Amsterdam
- Solvent Team Enschede
- een andere deskundige, namelijk.....
- ik heb geen officiële diagnose maar ik vermoed wel OPS te hebben
- ik ben in onderzoek
- ik ben in afwachting van een onderzoek
- ik verkeer in een andere situatie, namelijk.....
- niet van toepassing

3. Is bij u (naast OPS) nog een andere beroepsziekte vastgesteld?

- ja, namelijk.....
- nee
- weet niet

4. Hebt u geheel of gedeeltelijk moeten stoppen met werken als gevolg van de beroepsziekte OPS (of de andere beroepsziekte)?

- ja (>ga naar vraag 5)
- nee (>ga naar vraag 6)

5. In welk jaar bent u gestopt met werken door de beroepsziekte OPS (of de andere beroepsziekte)?

- Jaartal:

6. Bij welk type bedrijf hebt u de beroepsziekte(n) opgelopen?

- schildersbedrijf
- drukkerij
- chemisch bedrijf
- woninginrichting
- autospuiterij
- metaalbedrijf
- anders, namelijk.....

Hebt u aanvullende opmerkingen over de diagnose, vermeld ze dan hier onder:

II. schade door de beroepsziekte

7. Hebt u financiële schade opgelopen door de beroepsziekte(n)?

- ja (> ga verder met vraag 8)
- nee (> ga naar vraag 9)
- weet niet (ga naar vraag 9)

8. Hoeveel schade hebt u opgelopen door de beroepsziekte(n)?

- schatting financiële schade netto per maand:.....euro

9. Hoe lang duurde het dienstverband bij uw laatste werkgever?

- jaar

10. Bent u ontslagen door uw laatste werkgever?

- ja, via toestemming van het CWI (arbeidsbureau)

- ja, via de kantonrechter
- nee (ga door met vraag 14)
- weet niet

11. In welk jaar bent u ontslagen?

- jaartal:.....

12. Hebt u van deze laatste werkgever een ontslagvergoeding ontvangen?

- ja, een bedrag van.....Euro (netto bedrag vermelden)
- nee
- weet niet

De kosten die u hebt gemaakt voor juridische bijstand kunt u invullen bij vraag 18.

13. Is uw (ex-) werkgever aansprakelijk gesteld (door uzelf of een belangenbehartiger) voor schade door de beroepsziekte(n)?

- ja (ga door naar vraag 11)
- nee (ga door naar vraag 15)

14. In welk jaar is de schadeclaim ingediend?

hier jaartal vermelden aub:

15. Is de schadeclaim ondertussen afgewikkeld?

- ja, met succes afgewikkeld
- ja, wel afgehandeld maar zonder succes
- nee, de schadeclaim is nog niet afgewikkeld (ga verder met vraag 15)
- nee, ik ben gestopt met de schadeclaim

16. In welk jaar is de schadeclaim met succes afgewikkeld of door uzelf gestopt?

- hier jaartal vermelden aub:

17. Wat is het bedrag dat u aan schadevergoeding hebt ontvangen?

- bedrag schadevergoeding:.....Euro (netto bedrag vermelden)

De kosten die u hebt gemaakt voor juridische bijstand kunt u invullen bij vraag 18.

18. Hieronder staan verschillende vormen van juridische bijstand. We vragen u het volgende te doen:

- kruis aan in de 1^e kolom welke vormen van juridische bijstand u hebt ontvangen
- vermeld in de 2^e kolom de kosten die u hebt gemaakt voor deze vorm van bijstand
- geef in de 3^e kolom uw oordeel over de kwaliteit van die juridische bijstand die u hebt gehad; ***U kunt dat met een rapportcijfer aangeven tussen 0 (zeer slecht) en 10 (zeer goed)***

Vorm van juridische bijstand	Zet in deze kolom een kruisje (X) als u de hulp hebt ontvangen	Kosten die u hebt gemaakt voor deze vorm van juridische bijstand (in euros)	Zet in deze kolom het rapportcijfer voor de hulp die u hebt ontvangen (1 – 10)
een advocaat, namelijk.....			
Arboclaim			
bureau beroepsziekten FNV			
bureau voor rechtshulp			
letselschadebureau Pals			
een ander letselschadebureau, namelijk.....			
een rechtsbijstandverzekeraar, namelijk.....			
CNV			
Een vakbond FNV, namelijk.....			
vakbond Unie/MHP			
de vereniging OPS			
anderen, namelijk.....			

vraag 19 en 20 alleen beantwoorden als u *geen* claim heeft ingediend!

19. Hebt u wel eens overwogen uw werkgever aansprakelijk te stellen?

- ja
- nee

20. Wat waren voor u de overwegingen om de werkgever uiteindelijk *niet* aansprakelijk te stellen?

Let op: u mag **meerdere antwoorden** geven; kruis dan meerdere hokjes aan

- de kosten van de juridische procedure
- de geringe kans op succes
- de lengte van de juridische procedure
- een procedure kost mij teveel energie
- de werkgever heeft mij goed behandeld
- de werkgever was volgens mij niet verantwoordelijk voor het ontstaan van de beroepsziekte
- anderen hebben mij het afgeraden
- andere overwegingen, namelijk.....

III. uw huidige situatie

21. Hoe is uw huidige inkomen en werksituatie?

Pas op: lees eerst de verschillende antwoorden goed door voordat u het juiste hokje aankruist.

- ik heb een arbeidsongeschiktheidsuitkering (> ga naar vraag 22)
- ik heb een arbeidsongeschiktheidsuitkering plus een werkloosheidsuitkering (> ga naar vraag 22)
- ik heb een arbeidsongeschiktheidsuitkering plus een bijstandsuitkering (> ga naar vraag 22)
- ik heb uitsluitend een werkloosheidsuitkering (> ga naar vraag 23)
- ik ben nog in dienst van de werkgever waar ik door OPS ben uitgevallen (> ga naar vraag 24)
- ik ben in dienst bij een nieuwe werkgever (> ga naar vraag 25)
- ik heb uitsluitend een volledige bijstandsuitkering (> ga naar vraag 26)

Indien u in een situatie verkeert die anders is dan hierboven vermeld, omschrijft u dan hier uw situatie >ga daarna door naar vraag 26)

22. U hebt een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Wij verzoeken u de onderstaande vragen te beantwoorden. (Ga daarna door naar vraag 23)

a. sinds welk jaar bent u arbeidsongeschikt?

- hier jaartal vermelden aub:

b. we willen graag weten of u een WAO of een WIA uitkering ontvangt, voor welk percentage u bent afgekeurd en welk netto bedrag (per maand) u aan uitkering ontvangt. In onderstaande tabel kunt u dat invullen.

	afkeuringspercentage	Netto bedrag uitkering per maand
WAO uitkering		
WIA uitkering		

c. ontvangt u een toeslag op uw WAO/ WIA uitkering van uw werkgever, het pensioenfonds of een verzekeraar?

- ja (indien ja: hier het netto bedrag per maand vermelden:..... Euro)
- nee
- weet niet

d. hebt u naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering ook nog een werkloosheidsuitkering?

- ja (indien ja: hier het netto bedrag per maand vermelden van de werkloosheidsuitkering:..... Euro)
- nee
- weet niet

- e. hebt u naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering ook nog een aanvullende bijstandsuitkering?
- ja (indien ja: hier het netto bedrag per maand vermelden van de bijstandsuitkering:..... Euro)
 - nee
 - weet niet
- f. is er bij u sprake van een pensioengat?
- ja
 - nee
 - weet niet
- g. is uw totale financiële situatie (dat wil zeggen, uitkering arbeidsongeschiktheid eventueel aangevuld met uitkering werkloosheid of bijstanduitkering, inclusief een eventuele schadevergoeding en/of ontslagvergoeding) beter of slechter dan voordat u met OPS uitviel?
- mijn totale financiële situatie is slechter
 - mijn totale financiële situatie is beter
 - mijn totale financiële situatie is gelijk gebleven
 - weet niet

23. U hebt uitsluitend een werkloosheidsuitkering. Wij verzoeken u de volgende vragen te beantwoorden. (Ga daarna door naar vraag 26)

- a. sinds wanneer ontvangt u werkloosheidsuitkering?
.....
- b. hoe hoog is uw werkloosheidsuitkering?
- een werkloosheidsuitkering vanEuro(netto bedrag per maand)
- c. is er bij u sprake van een pensioengat?
- ja
 - nee
 - weet niet
- d. is uw financiële situatie op dit moment (inclusief een eventuele schadevergoeding en/of ontslagvergoeding) beter of slechter dan voordat u met OPS uitviel?
- mijn totale financiële situatie is slechter
 - mijn totale financiële situatie is beter
 - mijn totale financiële situatie is gelijk gebleven

24. U bent werkzaam bij dezelfde werkgever. Wij verzoeken u de volgende vragen te beantwoorden. (Ga daarna door naar vraag 26)

- a. welke functie hebt u op dit moment ?
- ik heb dezelfde functie als voorheen
 - ik heb een andere functie op een hoger niveau
 - ik heb een andere functie op een lager niveau
 - ik heb een andere functie op hetzelfde niveau
- b. werkt u voltijds of in deeltijd?
- ik werk voltijds
 - ik werk in deeltijd, namelijk..... %
- c. wat is uw inkomen uit de arbeid bij deze werkgever?
- o Inkomen.....euro netto per maand
- d. ontvangt u een aanvulling op dit inkomen vanuit de WIA of WAO?
- ja, ik ontvang een aanvulling van.....euro netto per maand.
 - nee
- e. is uw totale financiële situatie op dit moment (inclusief een eventuele schadevergoeding, ontslagvergoeding of inkomen uit werk) beter of slechter dan voordat u met OPS uitviel?
- mijn totale financiële situatie is slechter
 - mijn totale financiële situatie is beter
 - mijn totale financiële situatie is gelijk gebleven

25. U bent werkzaam bij een nieuwe werkgever. Wij verzoeken u de volgende vragen te beantwoorden. (Ga daarna door naar vraag 26)

- a. welke functie hebt u op dit moment?
- ik heb dezelfde functie als voorheen
 - ik heb een betere functie
 - ik heb een slechtere functie
- b. werkt u voltijds of in deeltijd?
- ik werk voltijds
 - Ik werk in deeltijd, namelijk..... %
- c. wat is uw inkomen uit de arbeid bij deze werkgever?
- Inkomen.....euro netto per maand
- d. ontvangt u een aanvulling op dit inkomen vanuit de WIA of WAO?
- ja, ik ontvang een aanvulling van.....euro netto per maand.
 - nee
- e. is uw totale financiële situatie op dit moment (inkomen uit arbeid inclusief een eventuele schadevergoeding, ontslagvergoeding of inkomen uit werk) beter of slechter dan voordat u met OPS uitviel?
- mijn totale financiële situatie is slechter
 - mijn totale financiële situatie is beter
 - mijn totale financiële situatie is gelijk gebleven

IV. persoonlijke gegevens

26. Wat is uw geboortedatum?:.....

27. Wat is uw geslacht?

- man
- vrouw

28. Wat is uw burgerlijke staat?

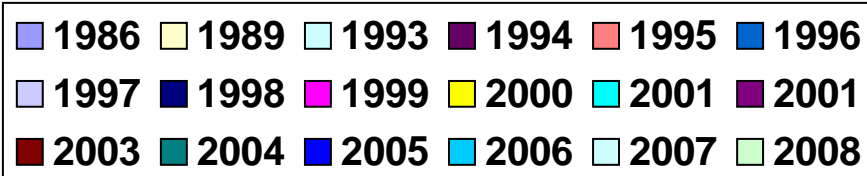
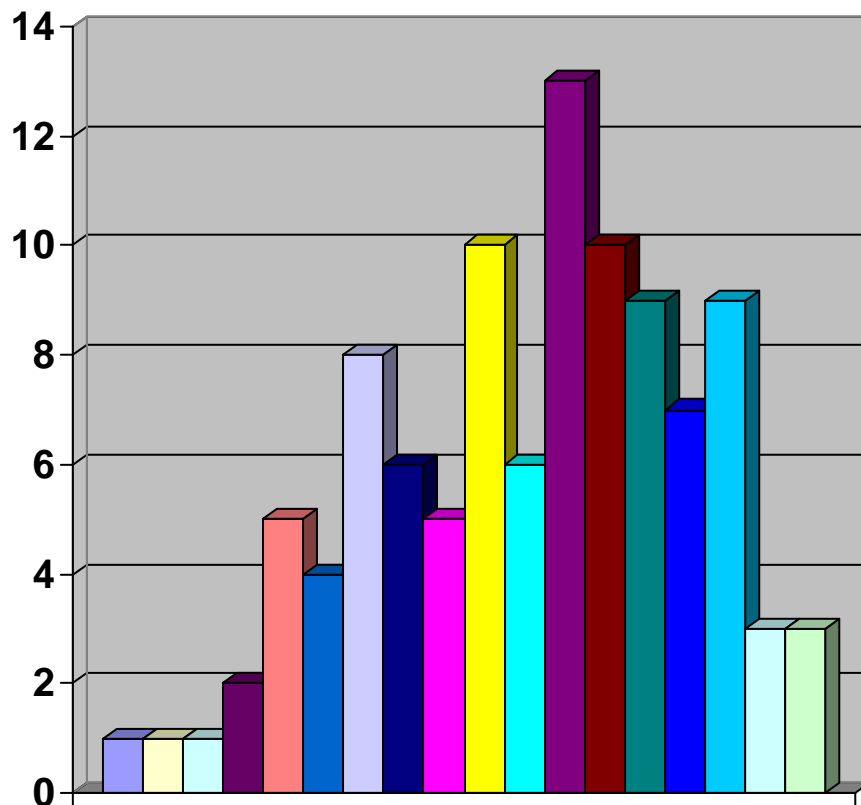
- gehuwd (> ga naar vraag 26)
- samenwonend (> ga naar vraag 26)
- gescheiden
- alleenstaand

29. Heeft uw partner betaald werk?

- ja, sinds.....(svp jaartal vermelden)
- nee

Bijlage 4: juridische bijstand

Aantal ingediende schadeclaims per jaar 1986-2008

1986: 1	1987: 0
1988: 0	1989: 1
1993: 1	1994: 2
1995: 5	1996: 4
1997: 8	1998: 6
1999: 5	2000:10
2001: 6	2001:13
2003:10	2004: 9
2005: 7	2006: 9
2007: 3	2008: 3

Juridische adviseurs van OPS'ers

naam	Aantal OPS clients	Aantal succesvolle claims	Gemiddeld bedrag	Waarderingscijfer succesvolle claims	Doorlooptijd (jaren)
Bureau Beroepsziekten FNV/ Wout van Veen Advocaten	67	23	€40.000	8,3	4
Fnv bond	25	7	€53.000	7,2	7
Abvakabo/Letselschadebureau Pals	10	3	€46.000	9	4
Overigen -bureau voor rechtshulp (4*) -Advocaat Ruers (4*) -Achmea (4*) -Droste (2*) -1 keer genoemd: CNV, Unie MHP, Appels, Bax en van Herpt, Buslet, CMS Amsterdam, Damsté, Engelgeer, Geerdink, Godthelp, Moree \Gelderblom, Desloover, Peter/Remmelink, Schuler, Sieswerda, van Keulen, Witlox, Interpolis, Jurilex, Letselschade.nl, Ottenschot, Sneek, Orkee, Verkruijsen	38	9	€60.000	8	5
onbekend		2			
Vereniging OPS ⁴⁹	19			7,6	

⁴⁹ De Vereniging OPS voert zelf geen procedures maar staat, op verzoek, haar leden bij op dit gebied door onder andere het vinden van een geschikte rechtshulpverlener, de voorbereiding van een claim, ondersteuning bij het indienen van een klacht jegens een rechtshulpverlener.

Bijlage 5: **Beschrijving van de uitkeringssituatie van respondenten met OPS- diagnose die niet voldoen aan de ILO norm.**

Uitgangspunten:

1. ILO conventie 121 heeft als uitgangspunt dat een sociale zekerheidsuitkering, ingeval van een beroepsziekte of arbeidsongeval, minimaal 60% van het oorspronkelijk loon moet bedragen.⁵⁰
2. Als basis voor de norm van drukkers is een gemiddeld netto maandinkomen genomen van € 2000; 60% daarvan is €1200.⁵¹
3. Als basis voor de norm van alle andere beroepsbeoefenaren is het gemiddelde netto maandinkomen van een schilder genomen, zijnde €1770.⁵² 60% daarvan is €1062.
4. Het uitgangspunt is verder de (netto) uitkering krachtens de publieke sociale zekerheid genomen, dat wil zeggen een uitkering krachtens WAO/WIA, en/of WW, al of niet in combinatie met deeltijdwerk. Toeslagen (in de vorm van een lijfrente, uitkering verzekering, waaronder een WAO gat verzekering) zijn wel vermeld, maar worden niet meegenomen in de normvergelijking daar het private verzekeringen zijn. Indien een toeslag is verleend in verband met de Toeslagenwet dan is het desbetreffende bedrag wel meegenomen in de normvergelijking.

Man 1952, drukker, uitval door OPS in 2000, laatste dienstverband 25 jaar, diagnose OPS door neuroloog rechtbank, **sinds 2002 WAO 35-45%: €303**, toeslag €33, pensioengat, financiële schade per maand €800, schadevergoeding €80.000, gehuwd, geen werkende partner.

Man, 1956. sloopsschilder bij Defensie, uitval door OPS 1998, laatste dienstverband 25 jaar, sinds 1998 in **WAO: 80-100 %: €913**; 6 jaar (1998-2004) aanvulling op inkomen tot 94%; pensioengat onbekend, financiële schade per maand €791, schadevergoeding van €35.000 en ontbindingsvergoeding van €12.000, gehuwd, geen werkende partner.

Man, 1948, uitval door OPS 1993, laatste dienstverband 21 jaar, autospuiter, diagnose OPS door GAK en Ziekenhuis, **sinds 1993 WAO uitkering 80-100% : €1000**, geen pensioengat, schadeclaim (1997 ingediend) nog in behandeling, heeft €600/700 schade per maand, gescheiden.

Man 1968, autospuiter, in 1992 uitval door OPS, laatste dienstverband 2 jaar, diagnose Solvent Team Enschede, **sinds 1994 WAO uitkering van 80-100% : €43** ; geen toeslag, wel pensioengat, heeft €400-450 schade (verdiende in 1990 fl. 2500) in verband met verjaring geen claim ingediend, gehuwd, partner werkt 20 uur per week sinds 2006.

Man, 1937, schilder, uitval door OPS in 1970, laatste dienstverband ? jaar, diagnose door 'UWV', 1970-2002 in **WAO 80-100%: €928**, pensioengat, schade per maand €300, geen toeslag, pensioengat, nu AOW zonder pensioen, geen schadeclaim ingediend omdat 'ik bijna dood was', alleenstaand weduwnaar.

⁵¹ Volgens opgave van FNV Kiem varieert het netto maandloon van een 50 jarige drukker tussen €1700 en €2300. Hier wordt een bedrag van €2000 als uitgangspunt genomen.

⁵² Volgens opgave van FNV Bouw is het inkomen van een 50 jarige schilder mede afhankelijk van de prestatietoeslag, die kan variëren van 0 tot 30%. Uitgaande van een prestatietoeslag van 15% is het netto maandinkomen €1770 per maand.

Man 1950 tapijtlegger, uitval door OPS in 1998, laatste dienstverband 5 jaar, diagnose Solvent team Enschede, **WAO 80-100%, sinds 1998 : €1028**; ontvangt toeslag van €137,11 vanwege pensioenfonds, pensioengat onbekend, geen schadeclaim ingediend ('omdat werkgever niet verantwoordelijk was'), geschatte schade ruim €400 per maand, gehuwd, partner geen betaald werk.

Man 1971, autospuitser; diagnose Solvent team Enschede, uitgevallen met OPS in 2004, na dienstverband van 2 jaar, ontslagen in 2006, wel schadeclaim ingediend maar geen succes 'omdat volgens de rechtsbijstandverzekeraar bij hem de bewijslast lag dat OPS was opgelopen bij de laatste werkgever', **in dienst getreden bij nieuwe werkgever. in deeltijd voor 60%, inkomsten uit arbeid van €900**, echter dat contract wordt niet verlengd, volgens betrokkene m.i.v. 1 november 2008 geen recht meer op een uitkering (zijn commentaar: "je kunt beter je oude beroep weer oppakken om het financieel te kunnen bolwerken"), pensioengat onbekend, schade per maand €300, gehuwd, partner heeft betaald werk sinds 2006.

Man, 1948, tapijtlegger, diagnose Solvent team Enschede, uitval door OPS in 1984, diagnose Solvent team Enschede, laatste dienstverband 8 jaar, **WAO sinds 1986 €1027**, pensioengat, geen schadeclaim ingediend (niet op de hoogte van de mogelijkheid), schade €750 per maand, gehuwd, partner geen betaald werk.

Man, 1967, metaalspuitser, in 1993 uitval door OPS, laatste dienstverband 7 jaar, diagnose door psychiater ism slaapwaakcentrum en neuroloog, **sinds 1994 80/100% WAO €896** en uitkering €265 WAO gat verzekering, pensioengat, wel claim ingediend zonder succes ('verjaring'), geschatte schade: 'vele euros' per maand, gehuwd, partner geen betaald werk.

Man 1952, schilder, uitval door OPS in 1994, laatste dienstverband 25 jaar, diagnose Solvent team Enschede, **sinds 1996 in WAO 80/100%: €1043**, €150 toeslag, pensioengat, €50.000 schadevergoeding, geschatte schade €400 per maand, partner in WAO sinds 2001.

Man, 1950, drukker, uitval door OPS in 1997, laatste dienstverband 9 jaar, diagnose Solvent team Enschede, **WAO sinds 1999 80- 100% : €1104**, toeslag €170, pensioengat, schadevergoeding €5.850, schade per maand €500, partner heeft betaald werk sinds 1992.

Man, 1946, schilder, in 1997 uitgevallen met OPS, laatste dienstverband 3 jaar, diagnose Solvent team Enschede, **sinds 1998 WAO 80-100% €1050**; toeslag van €117, geen pensioengat, schadevergoeding van €17.800, geschatte schade €500 per maand, partner betaald werk sinds 1999.

Man 1944; schilder, uitval met OPS in 2001, laatste dienstverband 3,5 jaar, diagnose Solvent Team Amsterdam, **WAO 80-100% (vanaf 2002) €1056**, hypotheek en spaargeld opgebruikt; geen pensioengat, wel claim ingediend, geen succes, voelt zich vernederd door UWV, financiële schade minimaal €300 per maand, gehuwd, partner geen betaald werk.

Man, 1961, schilder, laatste dienstverband 3 jaar, diagnose Solvent team Enschede, met OPS uitgevallen in 2002, **WAO 80-100% sinds 2003 : €934**, uitkering WAO-gat van €91; wel

schadeclaim ingediend maar gestopt na slechte hulp; pensioengat, maandelijkse schade €500; partner heeft betaald werk sinds 1993.

Man, 1959; tapijtlegger, diagnose Solvent team Enschede , uitval door OPS in 2003. laatste dienstverband 15 jaar, **WAO sinds 2004 80-100% : €1050**, toeslag €180, pensioengat onbekend, geen schadeclaim ingediend, schade €500 per maand, gescheiden.

Man, 1966; autospuitter, uitval door OPS 1996, diagnose Solvent team Enschede, laatste dienstverband ½ jaar, **WAO sinds 1997 65-80%: €700**, toeslag €187, pensioengat, schade €800 per maand, geen schadeclaim ingediend, partner werkt sinds 1985.

Man 1961, schilder, diagnose Solvent team Enschede, uitval door OPS in 2002, laatste dienstverband 3 jaar, werkt in deeltijd, **WAO uitkering vanaf 2004 15-25% : €275, WW vervolguutkering €275, 40-50% deeltijd werk €480**; pensioengat onbekend, schade €600 per maand, geen schadeclaim ingediend, partner werkt sinds 2005.

Man 1953, autospuitter; 1998 uitval door OPS, diagnose Solvent team Enschede, laatste dienstverband 9 jaar, **sinds 1999 WAO 80-100%; €720**; toeslag €350, pensioengat onbekend, ontbindingsvergoeding €5000; wel schadevergoeding ingediend (2000) nog in behandeling, geschatte schade €500, partner heeft betaald werk sinds 1977.

Man 1965, OPS diagnose door Dr. Vd Scheer, medewerker autobedrijf, 1998 uitval door OPS, laatste dienstverband 6 jaar, **WAO sinds 1998 40- 55%: €50, vanaf 2007 werkloosheidsuitkering €349**; toeslag van €240; geen pensioengat, schadeclaim ingediend 1998 nog in behandeling, geschatte schade van €600 gescheiden.

Man, 1954, meubelspuitter, uitval door OPS in 1999, diagnose Solvent Team Amsterdam, laatste dienstverband 14 jaar, **WAO uitkering 80-100%: €959**, pensioengat onbekend, geen schadeclaim ingediend, geen opgave schade, partner betaald werk sinds 1997.

Man 1946, tapijtlegger, uitval door OPS in 1998, laatste dienstverband 1 jaar, diagnose door neuroloog, **WAO sinds 1998 80-100% : €1027**, pensioengat, claim ingediend zonder succes ('teveel werkgevers '), schade €250 per maand, partner geen betaald werk

Man 1951, tapijtlegger, uitval door OPS in 2000, laatste dienstverband 32 jaar, diagnose solvent Team Enschede, **WAO 80-100% sinds 2002 €935**, toeslag €95, pensioengat, ontslagvergoeding €70.000 en schadevergoeding €70.000, schade €900 per maand, partner geen betaald werk.

Man 1947, tapijtlegger, uitval door OPS in 1999, laatste dienstverband 29 jaar, diagnose Solvent team Enschede , **sinds 2000 WAO 80-100% : €1055**, pensioengat onbekend, schadevergoeding van €50.700, schade €560 per maand, partner betaald werk sinds 2000.

Man 1952, medewerker groothandel autolakken, uitval door OPS in 2002, laatste dienstverband 32 jaar, diagnose Solvent team Enschede, **WAO 80-100%: €974 sinds 2002**, toeslag €60, schade €475, ontvangen schadevergoeding €35.000, partner betaald werk sinds 2001.

Man 1963, autospuitser, uitval door OPS in 1995, laatste dienstverband 3 jaar diagnose Solvent team Enschede, **WAO sinds 1998 80-100% : €1010**, pensioengat?, geen schadeclaim ingediend ('vanwege meerdere werkgevers'), schade €700, partner betaald werk sinds 2007.

Man 1944, schilder, uitval door OPS in 1995, diagnose solvent team Amsterdam, laatste dienstverband 28 jaar, **WAO uitkering sinds 1996 80-100%: €1000**, toeslag €90, pensioengat ?, schadevergoeding €75.000, schade €500 per maand, partner geen betaald werk.

Man, 1961, drukker, laatste dienstverband 18 jaar, uitval door OPS in 1997, diagnose door neuroloog UMC, **WAO sinds 1997 was eerst 80-100% is teruggebracht naar 45%: €600**, wachtgeld €700 tot 2010, pensioengat, €1000 schade, schadeclaim in behandeling sinds 1997, partner heeft betaald werk sinds 1988.

Man 1956, autospuitser, uitval door OPS in 2002, laatste dienstverband 19 jaar, Solvent Team Enschede, **WAO uitkering 80-100% sinds 2004 : €743, werkt part-time bij sociale werkvoorziening (geen opgave inkomen)**, toeslag €132, pensioengat ?, , schadeclaim in behandeling, schade €500, partner betaald werk sinds 2004.

Man, 1952, drukker, uitval door ops in ?, diagnose Solvent Team Enschede, laatste dienstverband 37 jaar, **WW uitkering sinds 2006: €1086**, aanvulling uit lijfrente €100, pensioengat, ontslagvergoeding €205.000, schadevergoeding €5000, schade per maand €400, partner betaald werk sinds 1998.

Man 1949, schilder, uitval 1982 door OPS, laatste dienstverband 4 jaar, diagnose door psychiater en neuroloog, **vanaf 1983 80/100% WAO :€1009**, pensioengat onbekend, inkomensverlies: destijds van 2200 gulden naar 1050 gulden per maand, wel claim ingediend maar zonder succes, partner geen betaald werk.

Man 1947, tapijtlegger, uitval door OPS in 1996, laatste dienstverband 40 jaar, Solvent Team Enschede, **WAO 80/100% sinds 1996: €1056**, 2 toeslagen: €327 plus €115 lijfrente, pensioengat, schadevergoeding van €25.000, geschatte schade €235 per maand, partner betaald werk sinds 1985.

zelfstandigen

Man, geboortedatum= ?, schilder (zelfstandige), 1991 uitval door OPS, diagnose Solvent Team Amsterdam, **WAZ uitkering van €900**, pensioengat.

Man 1945; schilder, (zelfstandige), 1998 uitval OPS, diagnose Solvent Team Amsterdam, **WAZ uitkering €814** sinds 1999, overwaarde huis opgenomen waardoor maandelijks een extra uitkering van €435 tot 65 jr, ('vroegtijdig pensioen opeten'), pensioengat, €2000 schade per maand, gehuwd, partner geen betaald werk.

Man, 1955, als zelfstandig ondernemer (schoenmakerij) werkzaam in Duitsland, uitval door OPS in 2001 na 28 jaar ondernemerschap, diagnose OPS door Dr. Praeger; **sinds 2001 uitkering WAZ €641, uitkering Berufsgenossenschaft (D) €340**, daarnaast privé verzekering tegen ziekte en premievrije pensioenverzekering; geeft als toeslag op: €2600, heeft €3000 schade per maand, gehuwd, geen werkende partner.